

§2. Traci moc uchwała Nr XI/55/03 Rady Gminy w Chodowie z dnia 28 sierpnia 2003 r w sprawie ustalenia planu sieci publicznych szkół podstawowych oraz granic ich obwodów.

§3. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Chodów.

§4. Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 września 2009 r i podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego.

Przewodniczący
Rady Gminy
(-) *Marek Kowalewski*

2836

UCHWAŁA Nr XLVI/303/09 RADY GMINY DUSZNIKI

z dnia 28 lipca 2009 r.

zmieniająca uchwałę w sprawie Statutu Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dusznikach

Na podstawie art. 20 ust. 2 ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych (Dz.U. z 2005 r. Nr 249, poz. 2104 z późn. zmianami) Rada Gminy Duszniki uchwala co następuje:

§1. W uchwale nr L-252/06 Rady Gminy Duszniki z dnia 28 czerwca 2006 r. w sprawie Statutu Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dusznikach wprowadza się następujące zmiany:

- §1 ust. 2 pkt 6) otrzymuje brzmienie:
„§1 ust. 2 pkt 6) ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz.U. Nr 192 poz. 1378 z późn. zm.)”,
- §2 pkt 4) otrzymuje brzmienie:
„§2 pkt 4) przyznawanie i wypłacanie świadczeń rodzinnych i świadczeń z funduszu alimentacyjnego”

- po §2 ust. 2 pkt 6) dodaje się pkt 7) w brzmieniu:

„pkt 7) aplikowanie i realizacja projektów dofinansowanych ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego”

§2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Duszniki.

§3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego.

Przewodniczący Rady
(-) *Gracjan Skórnicki*

2837

UCHWAŁA Nr XLVI/306/09 RADY GMINY DUSZNIKI

z dnia 28 lipca 2009 r.

w sprawie: przyjęcia „Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Gminy Duszniki na lata 2009-2012”

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 9, art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 ze zm.) oraz art. 87 ust. 1, 2 i 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz.U. z 2003 r. Nr 162, poz. 1568 ze zm.) Rada Gminy Duszniki uchwala, co następuje:

§1. Przyjmuje się „Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Duszniki na lata 2009-2012”, zaopiniowany przez Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków i stanowiący załącznik nr 1 do niniejszej uchwały.

§2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Duszniki.

§3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego.

Przewodniczący Rady
(-) *Gracjan Skórnicki*

Załącznik nr 1
do Uchwały Nr XLVI/306/09
Rady Gminy Duszniki
z dnia 28 lipca 2009 r.
w sprawie przyjęcia gminnego
programu opieki nad zabytkami

GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY DUSZNIKI na lata 2009 – 2012

1. Wstęp

1.1. Cel opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami dla miasta i gminy Duszniki.

Podstawowym, ogólnie pojętym założeniem niniejszego „Programu opieki nad zabytkami dla gminy Duszniki na lata 2009 – 2012” jest ukierunkowanie działań Samorządu Gminnego mające na celu poprawę stanu zachowania i utrzymania gminnego środowiska kulturowego. Dla realizacji powyższego założenia niezbędna jest realizacja szczegółowych celów określonych m.in. w art. 87 ust. 2 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, do których należą:

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami

oraz

- zapoznanie z zasobami dziedzictwa kulturowego, historią i zabytkami gminy Duszniki, w tym także rozróżnienie obiektów wpisanych do rejestru zabytków województwa wielkopolskiego i figurujących w ewidencji Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków
- wspieranie działań zmierzających do pozyskania środków finansowych na opiekę nad zabytkami
- uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków przy sporządzaniu i zmianie miejscowych

planów zagospodarowania przestrzennego oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

1.2. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami.

1.2.1. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2001 r., Nr 142, poz. 1591 z późniejszymi zmianami)

- art. 7 ust. 1 pkt 9

„Zaspakajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy:

9) kultury w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.”

1.2.2. Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. Nr 162, poz. 1568 z późniejszymi zmianami)

- art. 4

„Ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:

- 1) zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;
- 2) zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
- 3) udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;
- 4) przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;
- 5) kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
- 6) uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz kształtowaniu środowiska.”

- art. 5

„Opieka nad zabytkami sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków:

- 1) naukowego badania i dokumentowania zabytku;
- 2) prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
- 3) zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
- 4) korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;

5) popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.”

- art. 18 i art. 19

zakładają obowiązek uwzględniania w strategii rozwoju gminy, w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz zapisów zawartych w gminnym programie opieki nad zabytkami

- art. 20

studium i plany miejscowe wymagają odpowiednio zaopiniowania lub uzgodnienia przez wojewódzkiego konserwatora zabytków

- art. 22 ust. 4

„Wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy, objętych wojewódzka ewidencja zabytków.”

- art. 32 ust. 1 pkt 3 i ust 2

stanowi o przyjmowaniu przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) zawiadomień o znalezieniu w trakcie prowadzenia robót budowlanych lub ziemnych przedmiotu, co do którego istnieje przypuszczenie, że jest on zabytkiem i zawiadomienie o tym fakcie właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków

- art. 33 ust. 1 i ust 2.

stanowi o przyjmowaniu przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) zawiadomień o przypadkowym znalezieniu przedmiotu, co do którego istnieje przypuszczenie, że jest on zabytkiem archeologicznym i zawiadomienie o tym fakcie właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków

- art. 81

Organ stanowiący gminy lub powiatu ma prawo udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, na zasadach określonych w podjętej przez ten organ uchwale.

- art. 87

Artykuł ten stanowi, że:

- wójt sporządza na okres 4 lat gminny program opieki nad zabytkami;
- gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje rada gminy po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków;
- gminny program opieki nad zabytkami ogłaszany jest w wojewódzkim dzienniku urzędowym;
- z realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami wójt sporządza co 2 lata sprawozdanie, które przedstawia radzie gminy.

2. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego.

2.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z opracowaniami wykonanymi na poziomie województwa:

2.1.1. Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego.

„Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego do roku 2020” jest dokumentem opracowanym przez Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego, a przyjętym przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego dnia 19 grudnia 2005 r.

Strategia określa uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju województwa. Ustalenia zawarte w w/w dokumencie stanowią podstawę do sporządzenia planu zagospodarowania przestrzennego województwa, przez co mają bezpośredni wpływ na zachowanie i poprawę krajobrazu kulturowego.

Celem głównym „Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego” jest

Poprawa jakości przestrzeni województwa, systemu edukacji, rynku pracy, gospodarki oraz sfery społecznej skutkująca wzrostem poziomu życia mieszkańców.

ma być on realizowany przy pomocy celów strategicznych i operacyjnych. Największe znaczenie dla dziedzictwa kulturowego ma cel strategiczny

Dostosowanie przestrzeni do wyzwań XXI wieku który osiągnięty będzie przez realizację celów operacyjnych, w tym celu operacyjnego

Wzrost znaczenia i zachowania dziedzictwa kulturowego.

„Dziedzictwo kulturowe w rozwoju Wielkopolski pełni kilka funkcji. Jest ono czynnikiem integracji społecznej, stanowi instrument promocji regionu oraz przyczynia się do rozwoju gospodarczego, gdyż może być bazą dla turystyki i usług kulturalnych. Szczególnie ważnym elementem tego dziedzictwa jest wielkopolska kultura przedsiębiorczości.

Cel ten realizowany będzie przede wszystkim poprzez:

- inwestycje w instytucje kultury
- ochronę dorobku kulturowego
- wsparcie działań powiększających dorobek kulturalny regionu
- promocje aktywności kulturalnej mieszkańców.”

2.1.2. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego uchwalony przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego uchwałą Nr XLII/628/2001 w dniu 26 listopada 2001 r.

Nie ma rangi prawa miejscowego, jest jednak wiążący, ponieważ:

- jego ustalenia muszą być uwzględnione w uchwalanych przez organy samorządu terytorialnego studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, z którymi z kolei musi być spójny każdy opracowany miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego,
- w planie zapisane zostają wszystkie zadania rządowe i samorządu województwa służące

realizacji ponadlokalnych celów publicznych ze wskazaniem obszarów, na których przewiduje się realizację tych zadań.

Podstawowym celem planu jest harmonijny i zrównoważony rozwój obszaru całego województwa. Pojęcie „zrównoważony rozwój” łączy w sobie: ład społeczny, ład ekonomiczny, ład ekologiczny oraz najbardziej podkreślony ład przestrzenny wyrażający się dążeniem do harmonijności, uporządkowania i proporcjonalności wszystkich elementów środowiska człowieka.

Plan uznaje, że podstawową zasadą pozwalającą na zachowanie dóbr kultury dla przyszłych pokoleń jest bezwzględne przestrzeganie obowiązującego w tym zakresie prawa. Ochrona dziedzictwa kulturowego powinna być realizowana poprzez właściwe zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin. Ochrona dóbr kultury materialnej i niematerialnej jest celem polityki przestrzennej. Plan podkreśla, że elementy naturalne i kulturowe w krajobrazie mogą pozytywnie stymulować inne dziedziny życia jednakże pod warunkiem m.in. właściwego wykorzystania zasobów dziedzictwa kulturowego poprzez dostosowanie funkcji obiektów dla turystyki, przez dbałość o stan techniczny i estetykę zabytków i otoczenia.

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego przyjęto, że:

- ścisłej ochronie konserwatorskiej powinny podlegać tereny, na których zachowały się zespoły przestrzenne wpisane do rejestru zabytków. Celem takich działań jest zachowanie ich historycznego charakteru oraz zapewnienie ochrony i rewitalizacji;
- należy chronić historyczne układy ruralistyczne oraz zespoły sakralne, pałacowo – parkowe, folwarki, zabytkowe budynki mieszkalne, gospodarcze, szkoły, wiatraki, młyny, gorzelnie i inne elementy specyficzne dla architektury wiejskiej np.: krzyże, kapliczki;
- należy przestrzegać wytycznych konserwatorskich w zakresie nie tylko poszczególnych obiektów objętych ochroną, ale również zasad zagospodarowania zabytkowych układów urbanistycznych;
- należy „odkryć” lokalną architekturę wiejską i zapewnić możliwość wprowadzenia tradycyjnych gabarytów, form dachów, detali i rozwiązań materiałowych do obiektów o współczesnych standardach;
- chronić krajobraz, a w rejonach o najwyższych walorach przyrodniczych i kulturowych wykluczyć realizację obiektów, które charakterem kolidują z otoczeniem;
- szanować kształtowaną tradycyjnie różnorodność form osadnictwa wiejskiego;
- wydobyć w układzie przestrzennym elementy kompozycji urbanistycznej: dominant przestrzennych, osi widokowych, ekspozycji, dolin,

skarp, charakterystycznych form terenowych, grup zieleni, alei.

2.1.3. Inne dokumenty o zasięgu województwa, których problematyka związana jest z dziedzictwem kulturowym
brak

3. Zasoby dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy Duszniki.

Gmina Duszniki (8249 mieszkańców) leży w północnej części województwa wielkopolskiego, w północno – zachodniej części powiatu szamotulskiego na obszarze 156,3 km² z czego około 88% stanowią obszary rolnicze, w tym 6,4% lasy. Zajmuje obszar falistej równiny moreny dennej zróżnicowanej wzniesieniami polodowcowymi. Przez teren gminy przepływają trzy rzeki: Mogilnica Górna (38 km), Mogilnica Wschodnia (31 km), Mogilnica Mała (9 km).

W centralno-zachodniej części gminy, miejscowości Duszniki, znajduje się siedziba władz samorządowych, po którego wschodniej stronie położony jest Rezerwat Dusznicki. W gminie znajduje się 17 sołectw oraz 3 miejscowości bez statusu sołectwa (Grodziszczko, Sarbia, Zalesie) i z tymi jednostkami związane są zasoby kulturowe gminy. Żaden z układów ruralistycznych nie jest wpisany obszarowo do rejestru zabytków, ani obecnie nie zostało wszczęte postępowanie w sprawie wpisania do rejestru zabytków.

Już w okresie przedhistorycznym odnaleziono na terenie gminy ślady osadnictwa, o czym świadczą wykopaliska archeologiczne. Za czasów Piastów znajdowało się na tym terenie pięć grodów: niedaleko Brzozy, Młynkowa, Niewierza, Wilkowa i Zalesia.

Według dokumentów Archiwum Archidiecezjalnego w Poznaniu ks. prof. Józef Nowacki uważa, że Duszniki należały do dóbr biskupstwa poznańskiego przed rokiem 1235.

Duszniki były lokowane w ok. XIV wieku na prawie niemieckim. W układzie przestrzennym jest to wieś ulicówka. Dominującymi budynkami są kościół parafialny i kościół poewangelicki oraz budynek dworu, nie wpisany do rejestru zabytków. Zabudowa wsi, składa się głównie z domów mieszkalnych, powstałych w XIX i w pierwszej połowie XX wieku.

Na terenie wsi Duszniki znajdują się cztery obiekty wpisane do rejestru zabytków: późnogotycki kościół parafialny p.w. Św. Marcina, zbudowany w 1 poł. XVI w., do zespołu kościelnego należy także budynek plebani, w stylu późnobarokowym zbudowany pod koniec XVIII w. Drugi z kościołów – ewangelicki, wybudowany w 1866r., będący własnością gminy Duszniki jest obecnie nieużytkowany. W rejestrze zabytków figuruje również park dworski z II poł. XIXw.

W XV wieku powstała w Dusznikach szkoła parafialna, a w pod koniec XVIII wieku zbudowano nie-

daleko kościoła p.w. Św. Marcina szpital dla ubogich, który obecnie pełni funkcje mieszkalną.

Na terenie gminy znajduje się jeden zespół pałacowy w Sędzinach i trzy zespoły dworskie wpisane do rejestru zabytków: w Brzozie, w Podrzewiu i Zakrzewku. Dwór w Brzozie, pochodzący z 2 poł. XIX w., jest nieużytkowany. Zespół dworski w Podrzewiu pełni funkcję hotelowo- restauracyjną, po przeprowadzonym w latach 1996-1998 remoncie kapitalnym. Dwór w Zakrzewku, powstały w 2 poł. XIX w. jest zamieszkały. Pozostałe zespoły dworskie: w Ceradzu Dolnym, Dusznikach, Grzebieńsku Mieściskach, Niewierzu i Sękowie figurują w ewi-

dencji zabytków. Zespół pałacowy w Sędzinach, który powstał na przełomie XIX i XX w., w skład którego wchodzi budynek pałacu i dwóch oficyn. Budynek oficyn są zamieszkałe, natomiast budynek pałacu jest obecnie nieużytkowany. Całość założenia jest własnością prywatną i znajduje się w stanie dostatecznym

Istotnym zabytkiem jest kościół parafialny pw. Św. Jadwigi w Wilczynie. Gotycki kościół wzniesiony został w pierwszej połowie XVI w. wspomniany jest w przywileju Kazimierza Wielkiego z roku 1350. Kościół rozbudowano o transept i prezbiterium, dostawione od wschodu w latach 1890-1900.

ZASOBY ZABYTKÓW W GMINIE

Typ obiektu		Murowany	Drewniany	W tym wpisany do rejestru
1. UKŁADU URBANISTYCZNE		X	X	
2. UKŁADY RURALISTYCZNE ilość		X	X	
3. ZABUDOWA MIESZKALNA		90		3
4. OBIEKTY SAKRALNE		6		3
a. kościoły romańskie				
b. kościoły gotyckie		2		2
c. kościoły nowożytny XVI – XVIII w.				
d. kościoły XIX w. – 1945r.		1		1
e. klasztory				
f. synagogi, bożnice		-		
g. kaplice, dzwonnice, bramy, ogrodzenia inne		3		
5. BUDOWNICTWO OBRONNE				
a. zamki i ich relikty				
b. miejskie mury obronne				
c. fortyfikacje nowożytny i późniejsze				
6. OBIEKTY UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ		17		
a. ratusze				
b. budynki adm. publ., sądy, banki, poczty		2		
c. szkoły		14		
d. leśniczówki i gajówki				
e. karczmy i zajazdy		1		
f. inne				
7. OBIEKTY PRZEMYSŁOWE I GOSPODARCZE		6		
a. zakłady przemysłowe				
b. dworce kolejowe z zespołami bud.		1		
c. spichrze, magazyny, stodoły				
d. młyny		1		
e. gorzelnie i browary		1		
f. mleczarnie		1		
g. kuźnie		1		
h. wiatraki				
i. wieże ciśnień				
j. inne		1		
8. PAŁACE I DWORY		9		4
9. ZESPOŁY FOLWARCZNE		5		
a. stodoły		6	2	
b. spichrze		4		
c. obory		11		

d. stajnie				
e. chlewnie		4		
f. owczarnie		2		
g. kuźnie		2		
h. wagi				
i. inne magazyny		4		
j. gorzelnie i browary		1		
k. inne		4		
10. BUDOWNICTWO WIEJSKIE (w zagrodach)		26		
a. stodoły		7		
b. obory		5		
c. chlewnie		3		
d. stajnie				
e. inwentarskie		7		
f. inne		4		
11. PARKI ilość	11	X	X	10
a. altany, lodownie, inne elem. małej arch.		2		
b. bramy i ogrodzenia		1		
12. CMENTARZE ilość 16		X	X	0
a. rzymsko-katolickie	7	X	X	0
b. ewangelickie	7	X	X	
c. prawosławne		X	x	
d. żydowskie		X	x	
e. inne	2	X	x	
13. STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE ilość				
a. grodziska	5	X	x	4
b. osady	518	X	x	x
c. cmentarzyska	4	X	x	x
d. inne	2	X	x	x
14. INNE		x	x	

Źródło: Raport o stanie zabytków w gminie Duszniki –Poznań, maj 2004 r.

3.1. Obiekty zabytkowe nieruchome o najwyższym znaczeniu dla gminy Duszniki – wpisane do rejestru zabytków (wykaz).

Brzoza

- zespół dworski, 2 poł. XIX:
- dwór, nr rej.: 2095/A z 22.07.1986
- park, nr rej.: 1825/A z 05.02.1981

Ceradz Dolny

- park, poł. XIX, nr rej.: 1832/A z 20.02.1981

Duszniki

- kościół par. p.w. św. Marcina, 1 poł. XVI, XX, nr rej.: 2447/A z 21.12.1932
- plebania, k. XVIII, nr rej.: 1508/A z 11.04.1974
- kościół ewangelicki, ul. Szamotulska 12, 1886, nr rej.: 2352/A z 12.04.1995
- cmentarz przykościelny, nr rej.: j.w.
- park dworski, 2 poł. XIX, nr rej.: 1824/A z 05.02.1981

Niewierz

- park dworski, 2 poł. XIX, nr rej.: 1822/A z 05.02.1981

Podrzewie

- zespół dworski, pocz. XX:
- dwór, nr rej.: 2190/A z 20.04.1990
- park, nr rej.: 1826/A z 05.02.1981

Sarbia

- park, nr rej.: 1841/A z 02.03.1981

Sędziny

- zespół pałacowy, XVIII-XIX, nr rej.: 1776/A z 15.12.1977:
- pałac
- 2 oficyny
- park

Sękowo

- park, 2 poł. XIX, nr rej.: 1842/A z 02.03.1981

Wilczyna

- kościół p.w. św. Jadwigi, 1 poł. XVI, k. XIX, nr rej.: 776/A z 14.11.1969
- park dworski, pocz. XX, nr rej.: 1846/A z 02.03.1981

Zakrzewko

- zespół dworski, 2 poł. XIX, XX, nr rej.: 2211/A z 19.08.1991:
- dwór
- park

3.2. Wykaz obiektów zabytkowych nieruchomości znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków. (Obiekty podkreślone wpisane do rejestru zabytków wyszczególnione w punkcie 3.1.)

Wójt Gminy Duszniki prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomości z terenu gminy, objętych wojewódzką ewidencją zabytków.

BRZOZA

1. ZESPÓŁ DWORSKI

- a) Pałac, 1900 r., murowany
- b) Park krajobrazowy, 2 poł. XIX w., lipy, brzozy, kasztany
- c) Brama zewnętrzna południowa, 4 ćw. XIX w., murowany

2. ZESPÓŁ FOLWARCZNY

- a) Rządówka, początek XX w., murowany
- b) stajnia wyjazdowa, 4 ćw. XIX w., murowany
- c) Obora, 4 ćw. XIX w., murowany
- d) Stodoła, początek XX w., murowany, kamienny
- e) Spichlerz, 4 ćw. XIX w., murowany
- f) Brama na folwark, 4 ćw. XIX w., murowany
- g) Budynek gospodarczy, ok.1900 r., murowany

- 3. Dom mieszkalny, 4 ćw. XIX w., murowany
- 4. Figura Matki Boskiej, ok.1900 r., murowany
- 5. Figura Matki Boskiej, 1871 r., murowany

CERADZ DOLNY

- 6. Park Podworski, poł.XIXw., świerki, modrzewie, jesiony, topole, olszyny, dęby

7. ZESPÓŁ FOLWARCZNY

- a) Rządówka, 1900-10, murowany
- b) Oficyna, początek XX w., murowany
- c) Obora, początek XX w., murowany
- d) Obora, początek XX w., murowany
- e) Magazyn zbożowy i stajnia, początek XX w., murowany
- f) Gorzelnia, 1905 r., murowany
- g) Świnia, początek XX w., murowany
- h) Kuźnia, 1900 r., murowany
- i) Stodoła, początek XX w., murowany, drewniany
- j) Brama na folwark, początek XX w., murowany

- 8. Dom mieszkalny, Powstańców Wielkopolskich 15, 1900-1910 r.,
- 9. Dom mieszkalny, Ceradz Dolny, 1908 r., murowany

DUSZNIKI

10. ZESPÓŁ KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO P.W. ŚW. MARCINA

- a) Kościół parafialny p.w. św. Marcina, Jana Pawła II 129, I poł. XVI w., gotycki, neogotycki, murowany

- b) Plebania, Jana Pawła II 114, koniec XVIII w., późnobarokowy, murowany
- c) Dzwonnica, Jana Pawła II 129, 1948 r., murowany
- d) Ogrodzenie z bramami, Jana Pawła II 129, XIX w., murowany
- e) Kaplica cmentarna, Jana Pawła II 129, pocz. XIXw., murowany
- f) organistówka, ob. Dom, ul. Jana Pawła II 112

11. ZESPÓŁ KOŚCIOŁA POEWANGELICKIEGO

- a) Kościół ewangelicki, Szamotulska 12, 1886 r., murowany
- 12. Szpital dla ubogich, Jana Pawła II 131, ok.1770 r., murowany
- 13. Szkoła, Broniewskiego 1, ok. 1880 r., murowany

14. ZESPÓŁ DWORSKI

- a) Dwór, Jana Pawła II 8, ok. 1848 r., klasycystyczny, murowany
- b) Park, Parkowa, poł. XIX w., lipy, kasztany

15. ZESPÓŁ STACJI PKP, KOLEJOWA 5

- a) Budynek stacji kolejowej, 1905 r., murowany
- b) Magazyn PKP, 1900- 10 r., murowany
- c) Dom mieszkalny pracowników kolei, ok. 1905 r., murowany

16. POZOSTAŁOŚCI ZESPOŁU FOLWARCZNEGO

- a) Obory, 1900- 10 r., murowany
- b) Obora II, 1900- 10 r., murowany
- c) Spichlerz, ok.1920 r., murowany

17. POZOSTAŁOŚCI ZESPOŁU MŁYŃSKIEGO

- a) Budynek inwentarsko - magazynowy w zespole młyńskim, Kolejowa 21a, 1900- 10 r., murowany
- b) Dom mieszkalny w zespole młyńskim, Kolejowa 21b, 1910- 20 r., murowany

ULICA LIPOWA

- 18. Duszniki, Lipowa 5, Dom mieszkalny, 1920-30 r., murowany

ULICA JANA PAWŁA II

- 19. Dom mieszkalny, Jana Pawła II 3, 1910- 20 r., murowany
- 20. Dom mieszkalny, Jana Pawła II 9, 1910- 20 r., murowany
- 21. Dom mieszkalny, Jana Pawła II 11, 4 ćw. XIX w., murowany
- 22. Dom mieszkalny, Jana Pawła II 18, ok. 1900 r., murowany
- 23. Dom mieszkalny, Jana Pawła II 20, 4 ćw. XIX w., murowany
- 24. Dom mieszkalny, Jana Pawła II 22, 1920- 30 r., murowany

25. Dom mieszkalny, Jana Pawła II 23, 1900- 10 r., murowany
 26. Dom mieszkalny, Jana Pawła II 24, 1920- 30 r., murowany
 27. Dom mieszkalny, Jana Pawła II 30, 1900- 10 r., murowany, kamienny
 28. Dom mieszkalny, Jana Pawła II 36
 29. Dom mieszkalny, Jana Pawła II 38, 4 ćw. XIX w., murowany
 30. Dom mieszkalny, Jana Pawła II 39, ok. 1920 r., murowany
 31. Dom mieszkalny, Jana Pawła II 42, 4 ćw. XIX w., murowany
 32. Dom mieszkalny, Jana Pawła II 43, 4 ćw. XIX w., murowany
 33. Dom mieszkalny, Jana Pawła II 44, 4 ćw. XIX w., murowany
 34. Dom mieszkalny, Jana Pawła II 46, 4 ćw. XIX w., murowany
 35. Obora, Jana Pawła II 46 4 ćw. XIX w. murowany
 36. Dom mieszkalny, Jana Pawła II 47, ok. 1920 r., murowany
 37. Dom mieszkalny, Jana Pawła II 49, 1920- 30 r., murowany
 38. Dom mieszkalny, Jana Pawła II 50, 1920- 30 r., murowany
 39. Dom mieszkalny, Jana Pawła II 51, ok. 1900 r., murowany
 40. Dom mieszkalny, Jana Pawła II 52, 4 ćw. XIX w., murowany
 41. Dom mieszkalny, Jana Pawła II 58, 1900- 10 r., murowany
 42. Dom mieszkalny, Jana Pawła II 59, 1900- 10 r., murowany
 43. Dom mieszkalny, Jana Pawła II 60, 1900- 10 r., murowany
 44. Dom mieszkalny, Jana Pawła II 62, 4 ćw. XIX w., murowany
 45. Dom mieszkalny, Jana Pawła II 64, ok. 1900 r., murowany, kamienny
 46. Budynek przemysłowy, Jana Pawła II 64, 4 ćw. XIX w., murowany
 47. Dom mieszkalny, Jana Pawła II 65, 4 ćw. XIX w., murowany
 48. Dom mieszkalny, Jana Pawła II 66, 3 ćw. XIX w., murowany
 49. Dom mieszkalny, Jana Pawła II 67, 1897 r., murowany
 50. Dom mieszkalny, Jana Pawła II 68, 1910-20 r., murowany, kamienny
 51. Dom mieszkalny, Jana Pawła II 69, 1920- 30 r., murowany
 52. Dom mieszkalny, Jana Pawła II 70, 1905 r., murowany, kamienny
 53. Dom mieszkalny, Jana Pawła II 71, 1900- 10 r., murowany
 54. Dom mieszkalny, Jana Pawła II 72, 1910-20 r., murowany
 55. Dom mieszkalny, Jana Pawła II 76, XIX/XX w., murowany
 56. Dom mieszkalny, Jana Pawła II 77, ok. 1900 r., murowany, kamienny
 57. Dom mieszkalny, Jana Pawła II 79, ok. 1900 r., murowany
 58. Dom mieszkalny, Jana Pawła II 80, ok. 1910 r., murowany
 59. Dom mieszkalny, Jana Pawła II 81/83, ok. 1910 r., murowany
 60. Dom mieszkalny, Jana Pawła II 82, 4 ćw. XIX w., murowany
 61. Dom mieszkalny, Jana Pawła II 88, 1900- 10 r., murowany
 62. Dom mieszkalny, Jana Pawła II 94, ok.1920 r., murowany
 63. Dom mieszkalny, Jana Pawła II 96, 4 ćw. XIX w., murowany
 64. Dom mieszkalny, Jana Pawła II 99, 1920- 30 r., murowany
 65. Dom mieszkalny, Jana Pawła II 97, 4 ćw. XIX w., murowany
 66. Dom mieszkalny, Jana Pawła II 101, 4 ćw. XIX w., murowany
 67. Dom mieszkalny, Jana Pawła II 102, ok.1920 r., murowany
 68. Dom mieszkalny, Jana Pawła II 106, 4 ćw. XIX w., murowany
 69. Dom mieszkalny, Jana Pawła II 110, 1911 r. murowany
 70. Dom mieszkalny, Jana Pawła II 111, 4 ćw. XIX w., murowany
 71. Dom mieszkalny, Jana Pawła II 113, 1900- 10 r., murowany
 72. Figura Chrystusa, Jana Pawła II 114, poł. XIXw
 73. Dom mieszkalny, Jana Pawła II 115, 1900- 10 r., murowany
 74. Dom mieszkalny, Jana Pawła II 117, 1910 r., murowany
 75. Stodoła, Jana Pawła II 117, ok. 1910 r., murowany
 76. Dom mieszkalny, Jana Pawła II 118, 1920- 30 r., murowany
 77. Dom mieszkalny, Jana Pawła II 119, 1912 r., murowany
 78. Dom mieszkalny, Jana Pawła II 122, dobry
 79. Dom mieszkalny, Jana Pawła II 123, ok. 1910 r., murowany
 80. Dom mieszkalny, Jana Pawła II 128, 4 ćw. XIX w., murowany
 81. Dom mieszkalny, Jana Pawła II 133, ok.1920 r., murowany
 82. Dom mieszkalny, Jana Pawła II 135, ok.1920 r., murowany
 83. Budynek gospodarczy, Jana Pawła II 141, 1900- 10 r., murowany
- ULICA KOŚCIELNA
84. Dom mieszkalny, Kościelna 1, ok.1900 r., murowany dobry ok. 1900 r., murowany

85. Budynek gospodarczy, Kościelna 1, 1900- 10 r., murowany
86. Dom mieszkalny, Kościelna 7, 1910- 20 r., murowany

ULICA PODRZEWSKA

87. Dom mieszkalny czworak Podrzevska 2, ok.1900 r., murowany
88. Kapliczka, ok. 1920-30 r., murowany

ULICA POWSTAŃCÓW WIELKOPOLSKICH

89. Dom mieszkalny, Powstańców Wlkp. 29, ok.1920 r., murowany
90. Dom mieszkalny, Powstańców Wlkp. 31, ok.1920 r., murowany

ULICA SPORTOWA

91. Sportowa 39, Dom mieszkalny czworak, ok.1900 r., murowany
92. Sportowa 40, Dom mieszkalny czworak, ok.1900 r., murowany

ULICA SZAMOTULSKA

93. Dom mieszkalny, Szamotulska 3, 3 ćw. XIX w., murowany
94. Dom mieszkalny, Szamotulska 4, poł. XIX w., murowany
95. Dom mieszkalny, Szamotulska 6, 4 ćw. XIX w., murowany
96. Willa, Szamotulska 7, ok. 1900 r., murowany
97. Dom mieszkalny czworak Szamotulska 8, 1899 r., murowany
98. Dom mieszkalny czworak Szamotulska 9, ok.1900 r., murowany
99. Dom mieszkalny Szamotulska 11, 1899 r., murowany
100. Willa, Szamotulska 13, ok. 1910 r., murowany
101. Dom mieszkalny, Szamotulska 18, 4 ćw. XIX w., murowany
102. Dom mieszkalny czworak, Szamotulska 19, 4 ćw. XIX w., murowany
103. Willa, Szamotulska 20, początek XX w., murowany

ULICA WIERZBOWA

104. Dom mieszkalny, Wierzbowa 2, 4 ćw. XIX w., murowany
105. Dom mieszkalny, Wierzbowa 3, 4 ćw. XIX w., murowany
106. Dom mieszkalny, Wierzbowa 12, ok. 1930 r., murowany

GRODZISZCZKO

107. Szkoła, 1906 r., murowany, kamienny (cokół)
108. Figura Chrystusa, 4 ćw. XIX w., murowany,

GRZEBIENISKO

109. ZESPÓŁ SZKÓŁ

- a) Szkoła elementarna ewangelicka ob. Gimnazjum Szkolna 16, 1813, 1869, przed 1890 r., murowany
b) Szkoła elementarna katolicka, ob. Szkoła podstawowa, Szkolna 16, 1813/1835/ przed 1890 r., przed 1908 r., murowany
c) Budynek gospodarczy obok szkoły, Szkolna 16, koniec XIX w., murowany
110. Poczta, Bukowska 14, ok. 1920 r., murowany
111. ZESPÓŁ GOSPODARCZY,
a) Willa, Szkolna 18, 1928 - 30 r., murowany
b) park
c) Dom mieszkalny, Szkolna 20, po połowie XIX w., murowany
d) Brama żeliwna, Szkolna 18, II poł. XIX w., murowany
e) budynek gospodarczy

ULICA BUKOWSKA

112. Dom mieszkalny, Bukowska 3, 4 ćw. XIX w., murowany
113. Budynek gospodarczy, Bukowska 3, 1900- 10 r., murowany, drewniany
114. Budynek mieszkalny, Bukowska 12, 1920- 30 r., murowany
115. Dom mieszkalny, Bukowska 8, 1900- 10 r., murowany

ULICA LIPOWA

116. Dom mieszkalny, Lipowa 3, 4 ćw. XIX w., murowany
117. Dom mieszkalny, Lipowa 4, 4 ćw. XIX w., murowany
118. Dom mieszkalny, Lipowa 6, ok. 1900 r., murowany
119. Stodoła, Lipowa 6, 1900- 10 r., murowany
120. Dom mieszkalny, Lipowa 6, ok. 1900 r., murowany
121. Dom mieszkalny, Lipowa 12, 4 ćw. XIX w., murowany
122. Stodoła, Lipowa 12, 1900- 10 r., murowany
123. Stodoła, Lipowa 13, ok. 1930 r., murowany
124. Dom mieszkalny, Lipowa 13, ok. 1930 r., murowany
125. Dom mieszkalny, Lipowa 15, 4 ćw. XIX w., murowany
126. Dom mieszkalny, Lipowa 16, ok. 1920 r., murowany
127. Dom mieszkalny, Lipowa 23, 3 ćw. XIX w., murowany, drewniany, gliniany
128. Dom mieszkalny, Lipowa 24, 1900- 10 r., murowany
129. Budynek gospodarczy, Lipowa 26, 4 ćw. XIX w., murowany
130. Stodoła, Lipowa 28, 4 ćw. XIX w., murowany

ny, drewniany

131. Obora, Lipowa 30, 1900- 10 r., murowany
132. Dom mieszkalny Lipowa 32, 3 ćw. XIX w.,
murowany, drewniany
133. Stodoła, Lipowa 46, ok. 1920 r., murowa-
ny

ULICA SZKOLNA

134. Dom mieszkalny, Szkolna 7, 3 ćw. XIX w.,
murowany
135. Budynek mieszkalno - gospodarczy Szkolna
16, 1911 r., murowany

ULICA SZAMOTULSKA

136. Dom mieszkalny, Szamotulska 10, 4 ćw.
XIX w., murowany

KUNOWO

137. Szkoła, Kunowo, 1900- 10 r., murowany
138. Dom mieszkalny, Kunowo 3, 1900- 10 r.,
murowany
139. Budynek mieszkalno -gospodarczy K u -
nowo 35, 1910- 20 r., murowany
140. Dom mieszkalny Kunowo 38, ok.1934 r.,
murowany
141. Budynek mieszkalno – gospodarczy, Kuno-
wo 40, 1906 r., murowany
142. Stodoła, Kunowo 41, 1900- 10 r., murowa-
ny
143. Kapliczka, Kunowo, ok. 1930 r., murowany

MIEŚCISKA

144. Zespół dworsko-folwarczny, Mieściska 7
a) Dwór, poł. XIX w., murowany
b) Park, ok. 1920 r., kasztany
c) stajnia-wozownia
d) kurnik
e) Brama, ok. 1900 r., murowany
145. Dom mieszkalny Mieściska 12, ok. 1900 r.,
murowany
146. Dom mieszkalny Mieściska 15, 4 ćw. XIX
w., murowany
147. Budynek gospodarczy Mieściska 19, poł. XX
w., murowany

MŁYNKOWO

148. Dom mieszkalny Młynkowo 3, 4 ćw.
XIX w., murowany, słoma
149. Dom mieszkalny, Młynkowo 4, 1900- 10 r.,
murowany
150. Dom mieszkalny, Młynkowo 6 , 1903 r.,
murowany
151. Dom mieszkalny, Młynkowo 7, 1902 r., mu-
rowany
152. Obora, Młynkowo 7, 1902 r., murowany
153. Dom mieszkalny, Młynkowo 8, 4 ćw. XIX
w., murowany
154. Dom mieszkalny, Młynkowo 9, 1899 r., mu-
rowany
155. Dom mieszkalny, Młynkowo 11, 4 ćw. XIX

w., murowany

156. Stodoła, Młynkowo 11, 4 ćw. XIX w., mуро-
wany
157. Dom mieszkalny, Młynkowo 12, 4 ćw. XIX
w., murowany
158. Dom mieszkalny, Młynkowo 13, 4 ćw. XIX
w., murowany
159. Obora, Młynkowo 13, 1881 r., murowany
160. Dom mieszkalny, Młynkowo 14, 1881 r.,
murowany
161. Dom mieszkalny, Młynkowo 17, ok. 1900
r., murowany
162. Budynek gospodarczy, Młynkowo 18, ok.
1920 r., murowany
163. Dom mieszkalny, Młynkowo 19, 1910- 20
r., murowany

NIEWIERZ

164. Szkoła elementarna katolicka, Leśna, 1906
r., murowany
165. ZESPÓŁ DWORSKI
a) Dwór, Parkowa 12, ok. 3 ćw. XIX w., klasy-
cystyczny, murowany
b) Brama na teren dworski, Parkowa 12, 1909
r., murowany
c) Park, Parkowa 12, II poł. XIX w., klony, brzo-
zy, wierzby
166. ZESPÓŁ FOLWARCZNY
a) Obora, Turowska 1, k. XIX w., murowany
b) Obora, Turowska 1, k. XIX w., murowany
c) Stodoła, Turowska 1, k. XIX w., murowany,
drewniany,
d) Stodoła, Turowska 1, k. XIX w., murowany,
drewniany,
e) Kuźnia, Turowska 1, k. XIX w., murowany
f) Brama ozdobna teren folwarku, Turowska 1,
k. XIX w., murowany
g) Dom mieszkalny – sześciórak, Turowska 1, k.
XIX w., murowany

ULICA DŁUGA

167. Dom mieszkalny, Długa 3, 1900- 10 r., mu-
rowany
168. Dom mieszkalny, Długa 5, 4 ćw. XIX w.,
murowany
169. Dom mieszkalny, Długa 7, 4 ćw. XIX w.,
murowany
170. Dom mieszkalny, Długa 9, ok. 1900 r., mu-
rowany
171. Dom mieszkalny, Długa 23, ok. 1900 r., mu-
rowany

ULICA KASZTANOWA

172. Dom mieszkalny, Kasztanowa 1, 1900- 10
r., murowany
173. Dom mieszkalny, Kasztanowa 2, 1900- 10
r., murowany
174. Dom mieszkalny, Kasztanowa 3, 1900- 10
r., murowany
175. Dom mieszkalny, Kasztanowa 14, 4 ćw. XIX

- w., murowany, drewniany
176. Dom mieszkalny, Kasztanowa 19, 4 ćw. XIX w., murowany, drewniany

ULICA LEŚNA

177. Stodoła, Leśna 5, ok. 1910 r., drewniany
178. Budynek gospodarczy, Leśna 5, ok. 1910 r., murowany
179. Dom mieszkalny, Leśna 7, 1913 r., murowany
180. Obora, Leśna 7, 1913 r., murowany
181. Dom mieszkalny, Leśna 21, ok. 1910 r., murowany
182. Stodoła, Leśna 21, ok. 1910 r., murowany
183. Dom mieszkalny, Leśna 24, 4 ćw. XIX w., murowany
184. Dom mieszkalny, Leśna 26, 1900- 10 r., murowany
185. Dom mieszkalny, Leśna 28, 1900- 10 r., murowany
186. Dom mieszkalny, Leśna 36, poł. XIX w., gliniany, drewniany,
187. Stodoła, Leśna 36, 4 ćw. XIX w., murowany
188. Dom mieszkalny, Leśna 38, 4 ćw. XIX w., murowany
189. Dom mieszkalny, Leśna 40, ok. 1910 r., murowany
190. Chlewnia, Leśna 42, 1900- 10 r., murowany
191. Dom mieszkalny, Leśna 46, 1900- 10 r., murowany
192. Dom mieszkalny, Leśna 48, 1900- 10 r., murowany
193. Dom mieszkalny, Leśna 50, 4 ćw. XIX w., murowany

ULICA PARKOWA

194. Dom mieszkalny, Parkowa 2, 1900- 10 r., murowany
195. Figura św. Jana Nepomucena, Niewierz, ok. 1930 r., murowany

PODRZEWIE

196. Szkoła, Dusznicka 22, ok. 1900 r., murowany

197. ZESPÓŁ DWORSKI

- a) Dwór, Poznańska 3, 1910 r., murowany
b) Park, Poznańska 3, początek XX w., Brzozy

198. ZESPÓŁ FOLWARCZNY

- a) Magazyn, Poznańska 5, 4 ćw. XIX w., murowany
b) Obora, Poznańska 5, ćw. XIX w., murowany

ULICA DŁUGA

199. Obora, Długa, 3 ćw. XIX w., murowany
200. Dom mieszkalny, Długa, 1844 r., murowany
201. Kuźnia, Długa 5, 1896 r., murowany

202. Dom mieszkalny Długa 2, 3 ćw. XIX w., murowany, drewniany
203. Dom mieszkalny, Długa 10, 4 ćw. XIX w., murowany
204. Willa, Długa 11, 4 ćw. XIX w., murowany
205. Budynek gospodarczy, Długa 14, ok. 1900 r., murowany
206. Stodoła, Długa 14, 1895 r., murowany
207. Pijalnia, ob. Dom mieszkalny, Długa 17, 4 ćw. XIX w., murowany
208. Dom mieszkalny, Długa 18, 4 ćw. XIX w., murowany
209. Dom mieszkalny, Długa 18, 1894 r., murowany
210. Obora, Długa 18, 4 ćw. XIX w., murowany
211. Dom mieszkalny, Długa 22, ok. 1900 r., murowany
212. Obora, Długa 25, 3 ćw. XIX w., murowany
213. Obora, Długa 26, ok. 1900r., murowany
214. Dom mieszkalny, Długa 27, 1920-30 r., murowany
215. Dom mieszkalny, Długa 33, 1887 r., murowany
216. Dom mieszkalny, Długa 36, 1900 r., murowany
217. Dom mieszkalny, Długa 36, ok. 1930 r., murowany
218. Dom mieszkalny, Długa 39, ok. 1910 r., murowany
219. Dom mieszkalny, Długa 42, 1902 r., murowany
220. Dom mieszkalny, Długa 43, 4 ćw. XIX w., murowany
221. Obora, Długa 43, 1900 r., murowany, ryglowy
222. Obora, Długa 45, 4 ćw. XIX w., murowany
223. Stodoła, Długa 46, 1911 r., murowany, drewniany
224. Dom mieszkalny, Długa 54, 4 ćw. XIX w., murowany
225. Dom mieszkalny, Długa 55, 1891 r., murowany
226. Dom mieszkalny, Długa 58, 3 ćw. XIX w., murowany, drewniany
227. Dom mieszkalny, Długa 59, 1894 r., murowany
228. Dom mieszkalny, Długa 81, 1883 r., murowany
229. Figura św. Jana Nepomucena, Długa, ok. 1850 r., murowany

ULICA DUSZNICKA

230. Stodoła, Dusznicka 2, 1900- 10 r., murowany
231. Dom mieszkalny, Dusznicka 2, 4 ćw. XIX w., murowany
232. Budynek mieszkalno – gospodarczy, Dusznicka 3, 4 ćw. XIX w., murowany
233. Dom mieszkalny, Dusznicka 4, 4 ćw. XIX w. murowany

- 234. Dom mieszkalny, Dusznicka 5, 4 ćw. XIX w., murowany
- 235. Stodoła, Dusznicka 9, ok. 1930 r., murowany
- 236. Stodoła, Dusznicka 10, ok. 1920 r., murowany
- 237. Dom mieszkalny, Dusznicka 10, 1897 r., murowany
- 238. Dom mieszkalny, Dusznicka 11, ok. 1930 r., murowany
- 239. Dom mieszkalny, Dusznicka 13, 4 ćw. XIX w., murowany
- 240. Dom mieszkalny, Dusznicka 15, 4 ćw. XIX w., murowany
- 241. Willa, Dusznicka 16, początek XXw., murowany
- 242. Stajnia, Dusznicka 17, 4 ćw. XIX w., murowany
- 243. Obora, Dusznicka 17, 4 ćw. XIX w., murowany, kamienny
- 244. Budynek gospodarczy, Dusznicka 17, 4 ćw. XIX w., murowany
- 245. Willa, Dusznicka 17, 1 ćw. XXw., murowany
- 246. Stodoła, Dusznicka 18, 4 ćw. XIX w., murowany
- 247. Dom mieszkalny, Dusznicka 27, 1900-10 r., murowany

ULICA KRĘTA

- 248. Dom mieszkalny, Kręta 2, 4 ćw. XIX w., murowany
- 249. Dom mieszkalny, Kręta 3, 1910-20 r., murowany
- 250. Chlewnia, Kręta 3, 4 ćw. XIX w., murowany
- 251. Dom mieszkalny, Kręta 7, 4 ćw. XIX w., murowany
- 252. Dom mieszkalny, Kręta 5, 1910-20 r., murowany
- 253. Dom mieszkalny, Kręta 9, 4 ćw. XIX w., murowany
- 254. Dom mieszkalny, Kręta 13, 4 ćw. XIX w., murowany
- 255. Dom mieszkalny, Kręta 16, 1900-10 r., murowany
- 256. Obora, Kręta 16, ok. 1910 r., murowany

ULICA KRÓTKA

- 257. Dom mieszkalny, Krótka 1, 1900-10 r., murowany
- 258. Dom mieszkalny, Krótka 2, 4 ćw. XIX w., murowany

ULICA ŁĄKOWA

- 259. Obora, Łąkowa 3, ok. 1920 r., murowany
- 260. Dom mieszkalny, Łąkowa 2, 1900-10 r., murowany
- 261. Obora, Łąkowa 15, 4 ćw. XIX w., murowany

ULICA OGRODOWA

- 262. Dom mieszkalny, Ogrodowa 3, ok. 1880 r., murowany
- 263. Chlew, Ogrodowa 3, 1898 r., murowany
- 264. Dom mieszkalny, Ogrodowa 4, 1934 r., murowany
- 265. Budynek gospodarczy, Ogrodowa 4, 4 ćw. XIX w., murowany
- 266. Dom mieszkalny, Ogrodowa 5, ok. 1900 r., murowany
- 267. Obora, Ogrodowa 5, 1899 r., murowany

ULICA POZNAŃSKA

- 268. Dom mieszkalny, Poznańska 9, 4 ćw. XIX w., murowany
- 269. Dom mieszkalny, Poznańska 12, 3 ćw. XIX w., murowany
- 270. Obora, Poznańska 12, ok. 1910 r., murowany
- 271. Budynek gospodarczy, Poznańska 12, 4 ćw. XIX w., murowany

ULICA STAWNA

- 272. Dom mieszkalny, Stawna 7, 4 ćw. XIX w., murowany
- 273. Dom mieszkalny, Stawna 11, 4 ćw. XIX w., murowany
- 274. Dom mieszkalny, Stawna 13, 1929 r., murowany
- 275. Budynek gospodarczy, Stawna 13, 1929 r., murowany
- 276. Dom mieszkalny, Stawna 17, 4 ćw. XIX w., murowany
- 277. Obora, Stawna 17, 4 ćw. XIX w., murowany

ULICA WĄSKA

- 278. Dom mieszkalny, Wąska 9, 4 ćw. XIX w., murowany
- 279. Obora, Wąska 9, 4 ćw. XIX w., murowany

SARBIA

- 280. ZESPÓŁ FOLWARCZNY, koniec XIX w.
 - a) chlewnia,
 - b) spichlerz folwarczny
- 281. Park podworski
- 282. Kapliczka, ok. 1930 r., murowany

SĘDZINKO

- 283. Szkoła, Bukowska 7, ok. 1900 r., murowany
- 284. Kapliczka obok szkoły, Sędzinko, ok. 1930 r., murowany
- 285. ZESPÓŁ FOLWARCZNY, Leśna 1, 2 poł. XIX w., murowany
 - a) Obora
 - b) Obora
 - c) Stodoła

ULICA SZKOLNA

- 286. Dom mieszkalny, Szkolna 4, ok. 1920 r., murowany

287. Dom mieszkalny, Szkolna 6, 1939 r., murowany
288. Dom mieszkalny, Szkolna 17, 4 ćw. XIX w., murowany, drewniany
289. Dom mieszkalny, Szkolna 38 i 40, ok. 1900 r., murowany
290. Dom mieszkalny, Szkolna 42, ok. 1900 r., murowany
291. Dom mieszkalny, Szkolna 10 i 12, ok. 1930 r., murowany
292. Dom mieszkalny, Szkolna, XIX/XX w., kamienny
293.

ULICA TOPOŁOWA

294. Dom mieszkalny, Topolowa 1, 1900-10 r., murowany
295. Dom mieszkalny, Topolowa 3, początek XX w., murowany
296. Dom mieszkalny, Topolowa 8, początek XX w., murowany, drewniany
297. Dom mieszkalny, Topolowa 12, początek XX w., murowany, ryglowy
298. Dom mieszkalny, Topolowa, 4 ćw. XIX w., murowany

SĘDZINY

299. Budynek plebanii, Parkowa 23, I. 20-te XX w., murowany

300. ZESPÓŁ PAŁACOWY

- a) Pałac, Parkowa 18, XIX/XX w., klasycystyczny, murowany
b) Oficyna południowa, Parkowa 18B, 4 ćw. XIX w., murowany
c) Oficyna północna, Parkowa 18 A, 2 poł. XIX w., murowany
d) Park, Parkowa 18, początek XIX wieku, lipy, kasztany

301. ZESPÓŁ FOLWARCZNY

- a) Chlewy i mieszkania, Parkowa 18, 1858 r., murowany
b) Gorzelnia, Parkowa 18, 1900-10 r., murowany
c) Kuźnia i warsztaty, Parkowa 18, 1923 r., murowany
d) Spichlerz i stajnia, Parkowa 18, 1858 r., murowany
e) Obora, Parkowa 18, ok. 1900 r., murowany
302. Dom mieszkalny Sędziny, 1900-10 r., murowany
303. Dom mieszkalny Sędziny, 1900-10 r., murowany

SĘKOWO

304. ZESPÓŁ SZKOŁY

- a) Szkoła, Szkolna 23, 1901 r., murowany
b) Budynek gospodarczy, Szkolna 23, ok. 1900 r., murowany
c) Stodoła, Szkolna 23, ok. 1920 r., drewniany
305. ZESPÓŁ DWORSKI

- a) Dwór, Sękowo 1, ok. 1900 r., murowany
b) Park, 2 poł. XIX w., lipy
c) Rządówka, Lipowa 30, 4 ćw. XIX w., murowany

306. ZESPÓŁ FOLWARCZNY

- a) Spichlerz, Lipowa, 4 ćw. XIX w., murowany

ULICA LIPOWA

307. Dom mieszkalny, Lipowa 1, 1897 r., murowany
308. Dom mieszkalny, Lipowa 2, ok. 1900 r., murowany
309. Dom mieszkalny, Lipowa 14, początek XX w., murowany
310. Obora, Lipowa 14, początek XX w. murowany
311. Dom mieszkalny, Lipowa 17/18, 4 ćw. XIX w., murowany
312. Obora, Lipowa 23, 4 ćw. XIX w., murowany
313. Dom mieszkalny, Lipowa 23, 4 ćw. XIX w., murowany
314. Dom mieszkalny, Lipowa 29, 1903 r., murowany
315. Budynek gospodarczy, Lipowa 29, 1900-10 r., murowany

ULICA POLNA

316. Dom mieszkalny, Polna 1, ok. 1910 r., murowany
317. Dom mieszkalny, Polna 3, 1900-10 r., murowany
318. Dom mieszkalny, Polna 12, ok. 1910 r., murowany
319. Dom mieszkalny, Polna 13, ok. 1900 r., murowany

ULICA SZKOLNA

320. Dom mieszkalny, Szkolna 2, 1900-10 r., murowany
321. Dom mieszkalny, Szkolna 3, 4 ćw. XIX w., murowany
322. Dom mieszkalny, Szkolna 4, 1885 r., murowany
323. Dom mieszkalny, Szkolna 6, 4 ćw. XIX w., murowany
324. Dom mieszkalny czworak, Szkolna 10, ok. 1900 r., murowany
325. Dom mieszkalny czworak, Szkolna 11, ok. 1900 r., murowany
326. Dom mieszkalny Szkolna 13, 4 ćw. XIX w., murowany
327. Obórka, Szkolna 13, 4 ćw. XIX w., murowany
328. Dom mieszkalny Szkolna 12, ok. 1900 r., murowany
329. Obórka, Szkolna 12, ok. 1900 r., murowany
330. Dom mieszkalny Szkolna 26, 4 ćw. XIX w., murowany, drewniany

ULICA WIŚNIOWA

331. Dom mieszkalny, Wiśniowa 7, ok. 1920-40 r., murowany

WIERZEJA

332. Szkoła, Wierzeja 19, ok. 1900 - 10 r., murowany, ryglowy
333. Stodoła, Wierzeja 19, 1900-10 r., ryglowy
334. Kuźnia, Sarbska 4, ok. 1910 r., ryglowy
335. Dom mieszkalny Sarbska 5, 1900-10 r., murowany
336. Dom mieszkalny Sędzińska 6, ok. 1910 r., murowany

WILCZYNA

337. ZESPÓŁ KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO P.W. ŚW. JADWIGI

- a) Kościół parafialny p.w. św. Jadwigi, Młynkowska 11, 1 poł. XVI w., ok. 1890-1900 r., gotycki, neogotycki, murowany
- b) Dzwonnica, Młynkowska 11, 1939 r., murowany
- c) Budynek plebanii, Młynkowska 11, 1939 r., murowany
- d) Dom kościelny, Młynkowska 12, początek XX w., murowany
- e) Figura Chrystusa, Wilczyna, 1888 r., murowany

338. ZESPÓŁ FOLWARCZNY KOŚCIELNY

- a) Obora, ob. Dom mieszkalny, Młynkowska 10, ok. 4 ćw. XIX w., murowany
- b) Budynek gospodarczy Młynkowska 10, I ćw. XX w., murowany
- c) Stodoła, Młynkowska 10, 4 ćw. XIX w., murowany

339. ZESPÓŁ SZKOŁY

- a) Szkoła, Młynkowska 27, ok. 1910 r., murowany
- b) Budynek gospodarczy obok szkoły, Młynkowska 27, ok. 1920 r., murowany, drewniany

340. Park podworski, Młynkowska, XIX/XX w.

ULICA MŁYNKOWSKA

341. Dom mieszkalny, Młynkowska 6, 1900-10 r., murowany
342. Dom mieszkalny, Młynkowska 8, 4 ćw. XIX w., murowany
343. Obora, Młynkowska 8, 4 ćw. XIX w., murowany
344. Dom mieszkalny, Młynkowska 9, 1900-10 r., murowany
345. Dom mieszkalny, Młynkowska 13, 1910-13 r., murowany
346. Obora, Młynkowska 13, 1910-13 r., murowany
347. Dom mieszkalny Dwojak, Młynkowska 14, ok. 1900 r., murowany
348. Dom mieszkalny, Młynkowska 14, 1902 r., murowany
349. Dom mieszkalny, Młynkowska 16, ok. 1910

r., murowany

350. Dom mieszkalny, Młynkowska 20, 1920-30 r., murowany

351. Dom mieszkalny, Młynkowska 21, ok. 1910 r., murowany

352. Obora, Młynkowska 21, 1928 r., murowany

353. Dom mieszkalny, Młynkowska 22, 1920-30 r., murowany

354. Dom mieszkalny, Młynkowska 23, 4 ćw. XIX w., murowany

355. Dom mieszkalny, Młynkowska 24, 1920-30 r., murowany

356. Dom mieszkalny, Młynkowska 25, 4 ćw. XIX w., murowany

WILKOWO

357. ZESPÓŁ DWORSKO - FOLWARCZNY

- a) Dwór, Wilkowo 20, ok. 1900 r., murowany
- b) Garaż z kurnikiem, Wilkowo 20, ok. 1900 r., murowany
- c) Kuźnia, Wilkowo 4, ćw. XIX w., murowany
- d) Wozownia ze spichlerzem, Wilkowo, 4 ćw. XIX w. murowany, drewniany, kamienny
- e) Obora – stajnia, Wilkowo 20, ok. 1900 r., murowany
- f) Gorzelnia, Wilkowo 20 koniec XIX w., murowany, kamienny
- g) Dom ogrodnika, Wilkowo ok. 1920 r., murowany

358. Zajazd, Wilkowo, ok. 1920 r., murowany

359. Dom mieszkalny Wilkowo 9, ok. 1910-20 r., murowany

360. Brama, Wilkowo 9, ok. 1910-20 r., murowany

361. Figura Matki Boskiej Królowej Korony Polskiej, Wilkowo, 1928 r., murowany

ZAKRZEWKO

362. ZESPÓŁ PAŁACOWY

- a) Pałac, Zakrzewko 30, ok. 1900 r., murowany
- b) Park dworski, Zakrzewko, ok. 1880 r., lipy, kasztany
- c) Oranżeria, Zakrzewko, 1900-10 r., murowany

363. ZESPÓŁ FOLWARCZNY

- a) Obora w zespole folwarcznym, Zakrzewko, ok. 1900 r. murowany
- b) Chlew i spichlerz, Zakrzewko 1903 r., murowany
- c) Obora w zespole folwarcznym, Zakrzewko, koniec XIX w. murowany
- d) Brama, Zakrzewko, 4 ćw. XIX w. Murowany

364. Kapliczka, Zakrzewko, ok. 1920-30 r. murowany

365. Kapliczka, Zakrzewko, ok. 1920-30 r., murowany

366. Dom mieszkalny, Zakrzewko, 1900-10 r., murowany

367. Dom mieszkalny, Zakrzewko, 1900-10 r., murowany
368. Dom mieszkalny, Zakrzewko 3, ok. 1900 r., murowany
369. Dom mieszkalny, Zakrzewko 4, ok. 1900 r., murowany
370. Dom mieszkalny, Zakrzewko 5, ok. 1900 r., murowany
371. Dom mieszkalny, Zakrzewko 7, ok. 1920 r., murowany
372. Dom mieszkalny, Zakrzewko 8, 1900-10 r., murowany
373. Dom mieszkalny, Zakrzewko 9, 1914 r., murowany
374. Budynek gospodarczy, Zakrzewko 11, 1900-10 r., murowany

375. Dom mieszkalny, Zakrzewko 16,4 ćw. XIX w., murowany
376. Dom mieszkalny, Zakrzewko 24, 1900-10 r., murowany
377. Dom mieszkalny, Zakrzewko 28, 1900-10 r., murowany
378. Dom mieszkalny, Zakrzewko 29, 1900-10 r. murowany

ZALESIE

379. Zespół dworsko – folwarczny, ok. 1900 r., murowany
a) dwór, mur., poł. XIX, przebud.
b) obora
c) dom pracowników folwarku, ob. dom nr 12.

WYKAZ CMENTARZY NA TERENIE GMINY

Miejscowość	Wyznanie	Czas powstania	Użytkowanie	Właściciel
Chełminko	ewangelicki	XIX w.	zamknięty	Urząd Gminy
Duszniki	ewangelicki	XIX w.	zamknięty	Urząd Gminy
Duszniki	rzym. - kat.	XX w.	czynny	parafia
Duszniki	rzym. - kat.	XVI w.	zamknięty	parafia
Duszniki II	ewangelicki	XIX w.	zamknięty	Urząd Gminy
Grzebieniska	ewangelicki	XIX w.	zamknięty	Urząd Gminy
Niewierz	bezwyznaniowy	XIX w.	zamknięty	Urząd Gminy
Podrzewie	ewangelicki	XIX w.	zamknięty	Urząd Gminy
Sarbia	ewangelicki	XIX w.	zamknięty	Urząd Gminy
Sędzinko	ewangelicki	XIX w.	zamknięty	Urząd Gminy
Sędziny	rzym. - kat.	XX w.	czynny	parafia
Sędziny	rzym. - kat.	XX w.	zamknięty	parafia
Wierzeja	bezwyznaniowy	XIX w.	zamknięty	Urząd Gminy
Wilczyna	rzym - kat.	XX w.	czynny	parafia
Wilczyna	rzym. - kat.	XVI w.	zamknięty	parafia
Wilczyna	rzym. - kat.	XX w.	czynny	parafia

3.3. Zespoły najcenniejszych zabytków ruchomych na terenie gminy (wpisane do rejestru zabytków – wykaz zespołów zabytków ruchomych).

Zabytki ruchome wpisane do rejestru zabytków w gminie Duszniki to zespół wystroju i wyposażenia kościoła parafialnego p.w. św. Marcina w Dusznikach na który składa się 20 obiektów wpisanych do rejestru zabytków pod numerem 60/B decyzją z roku 1971 r. W kościele św. Marcina znajduje się ponadto kilkanaście innych obiektów o wartości zabytkowej. Parafia w Wilczynie posiada zespół zabytków złożony z 17 obiektów wpisany do rejestru zabytków pod numerem 107/B stanowiący wystrój i wyposażenie kościoła parafialnego p.w. św. Jadwigi.

3.4. Krajobraz kulturowy (obszarowe wpisy do rejestru zabytków, parki kulturowe, parki krajobrazowe – wykaz).

Obszarowe wpisy do rejestru:

brak

Natura 2000 – PLH 300030 Huby Grzebieniskie, gmina Kaźmierz

Na terenie gminy Duszniki przebiega fragment granicy specjalnych obszarów ochrony siedlisk objętych programem Natura 2000, która prowadzi gminę Kaźmierz – PLH 300030 Huby Grzebieniskie.

3.5. Zabytki archeologiczne.

3.5.1. Wykaz stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków.

- Brzoza, stan. 1, AZP 52-24/156
- grodzisko
- nr rejestru 1312/A, decyzją z dnia 2 grudnia 1971 r.,
- Młynkowo, stan. 1, AZP 51-23/
- grodzisko stożkowate
- nr rejestru 663/A, decyzją z dnia 10 lipca 1969 r.,
- Niewierz, stan. 1, AZP 51-22/39
- grodzisko pierścieniowate

- nr rejestru 664/A, decyzja z dnia 10 lipca 1969 r.,
- Sędzinko, stan. 1, AZP 53-23/22
- grodzisko
- nr rejestru 1313/A, decyzja z dnia 2 grudnia 1971 r.,

3.5.2. Wykaz stanowisk o własnej formie krajo- brazowe

Na terenie gminy zarejestrowano 7 stanowisk archeologicznych o własnej formie krajobrazowej. Są to grodziska wpisane do rejestru zabytków: Brzoza, Młynkowo, Niewierz, Sędzinko oraz grodzisko w Dusznikach. Ponadto dwa kopce graniczne - w Grzebienisku i na północny-wschód od Dusznik.

3.5.3. Zestawienie liczbowe zewidencjonowanych stanowisk archeologicznych łącznie z ich funkcją oraz krótką analizą chronologiczną (opis koncentracji stanowisk archeologicznych – uwarunkowania fizjograficzne).

Podstawową i wiodącą metodą ewidencjonowania stanowisk archeologicznych jest ogólnopolski program badawczo – konserwatorski Archeologiczne Zdjęcie Polski (AZP). Systematyzuje dotychczasowy zasób wiedzy o rozpoznaniu archeologicznym terenu, poprzez obserwację archeologiczną terenu oraz uwzględnianie informacji zawartych w archiwach, zbiorach muzealnych, instytucjach i publikacjach. Należy jednak pamiętać, że zbiór dokumentacji AZP, reprezentujący ewidencję zasobów archeologicznych, jest otwarty i ciągle uzupełniany w procesie archeologicznego rozpoznania terenu. Do zbioru włączane są informacje o wszystkich sukcesywnie odkrywanych reliktach przeszłości niezależnie od charakteru badań, a także wszystkie bieżące informacje weryfikujące lub uzupełniające dotychczasowe dane. W ten sposób dokumentacja stanowisk archeologicznych utworzona metodą AZP jest źródłem najbardziej aktualnej wiedzy o terenie.

Poniższa tabela prezentuje zasoby archeologicznego dziedzictwa kulturowego na terenie gminy Duszniki.

STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE	ilość	w tym wpi- sanych do rejestru
grodziska	5	4
kopce graniczne	2	x
osady	518	x
cmentarzyska	4	x
inne	x	x

Stanowiska archeologiczne z terenu gminy przede wszystkim są reprezentowane przez osady. Stosunkowo niewielka ilość z nich to osady wielokulturowe ze śladami osadnictwa kultury pucharów lejkowatych, kultury łużycko-pomorskiej i kultury przeworsko-wielbarskiej. Największą grupę stano-

wią osady datowane na czasy średniowiecza i okres nowożytny. Pomimo jednak tej liczebności nie zewidencjonowano żadnego cmentarzyska z tego przedziału czasowego. Jedyne cztery takie stanowiska to cmentarzyska ludności kultury łużyckiej i kultury przeworskiej.

Stanowiska położone są głównie wzdłuż Mogilnicy oraz w kilku partiach gminy. Skupiska stanowisk archeologicznych można wyróżnić wokół Grzebieniska, Brzozy, Sękowa, Sędzinka. A także na południe od Niewierza, północny-zachód od Dusznik, na zachód i północny-wschód od Wilczyny, na południowy-zachód od Mieściska oraz między Sarbią a Wierzeją.

Na szczególną uwagę zasługują dwa kopce graniczne (?) w Grzebienisku i na północny-wschód od Dusznik. Ponad to osady – neolityczna (Ceradz Dolny, stan. 9), rozległe osady z okresu wczesnego średniowiecza (Sędzinko, stan. 7, 10, 14, 18) oraz ludności kultury łużyckiej (Podrzewie, stan. 17, Sękowo, stan. 36). Dużą wartość poznawczą mają wielokulturowe osady w Sędzinach, stan. 13, Wilkowie, stan. 15, Sędzinku, stan. 29, Brzozie, stan. 10, 11, 28, na których występują ślady osadnictwa z neolitu, epoki brązu, okresu wpływów rzymskich i wczesnego średniowiecza oraz stanowisko nr 10 w Dusznikach – osada neolityczna i z wczesnej epoki brązu.

4. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony zasobów dziedzictwa i krajobrazu kulturowego.

4.1.1. Stan zachowania zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków.

MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT	STAN ZACHOWANIA
BRZOZA	DWÓR	3
	PARK	3
CERADZ DOLNY	PARK	2
DUSZNIKI	KOŚCIÓŁ PAR. p.w. św. Marcina	5
	PLEBANIA	4
	KOŚCIÓŁ EWANG. wraz z otoczeniem	3
	PARK	3
NIEWIERZ	PARK	3
PODRZEWIE	DWÓR	5
	PARK	4
SARBIA	PARK	2
SĘDZINY	PAŁAC	3
	OFICyna PÓŁN.	2
	OFICyna PÓŁUDN.	3
	PARK	2

SĘKOWO	PARK	2
WILCZYNA	KOŚCIÓŁ PAR. pw. Św. Jadwigi	5
	PARK	2
ZAKRZEWKO	DWÓR	3
	PARK	3

Źródło: Raport o stanie zabytków w gminie Duszniki-Poznań, maj 2004 r., uaktualnione 2008 r.

LEGENDA:

1. Bardzo zły
 2. Zły
 3. Dostateczny
 4. Dobry
 5. Bardzo dobry
- Dwór w Brzozie, pochodzący z 2 poł. XIX w., jest nieużytkowany, znajduje się w stanie ogólnym dobrym, konserwacji wymagają tynki zewnętrzne i stolarka. Należy przeprowadzić przegląd pokrycia dachowego i udrożnić rynny.
 - Późnogotycki kościół parafialny pw. Św. Marcina w Dusznikach, zbudowany w 1 poł. XVI w. W latach 1903-04 rozbudowany o jedno przęsło, w zachodnią stronę, oraz neogotycką fasadę zachodnią z wieżą. W latach 1998-2001 przeprowadzone zostały prace malarskie we wnętrzach kościoła, oraz wymiana instalacji elektrycznej. W 2003 r. naprawiono pokrycie dachu sygnaturki. Obecnie kościół znajduje się w dobrym stanie, a konieczne prace prowadzone są na bieżąco. Do zespołu kościelnego należy budynek plebani, zbudowany pod koniec XVIII w. Budynek w stylu późnobarokowym, znajduje się on w dobrym stanie technicznym i prowadzi się w nim bieżące prace naprawczo-remontowe.
 - Kościół poewangelicki w Dusznikach, wybudowany w 1866 r., będący własnością gminy Duszniki, jest nieużytkowany. W latach 2001-2002 przeprowadzono, kapitalny remont dachu. Budynek jest zamknięty i zabezpieczony, a stan jego jest dostateczny. Renowacji wymaga drewniany strop budynku, konserwacji- drewniana empora, schody, ambona, konieczne są również prace renowacyjne we wnętrzu kościoła. Ze względu na dobro tego obiektu należałoby przystosować go do odpowiedniej funkcji użytkowej.
 - Zespół dworski w Podrzewiu pełni funkcję hotelowo- restauracyjną, po przeprowadzonym w latach 1996-1998 remoncie kapitalnym obiekt w stanie bardzo dobrym.
 - Dwór w Zakrzewku, powstały w 2 poł. XIX w., jest zamieszkały, a jego stan jest dostateczny. Konieczny jest remont pokrycia dachowego i tynków na elewacji, oraz konserwacja stolarki. Właściciel prowadzi bieżące prace naprawcze i zamierza wykonać niezbędne prace konserwatorskie.
 - Wyróżniającym się, na terenie gminy, zabytkiem jest zespół pałacowy w Sędzinach, który po-

wstał na przełomie XIX i XX w., w skład którego wchodzi budynek pałacu i dwóch oficyn. Budynek oficyn są zamieszkałe, natomiast budynek pałacu jest obecnie nieużytkowany. Całość założenia jest własnością prywatną i znajduje się w stanie dostatecznym. We wszystkich budynkach konieczny jest remont konstrukcji dachowej i pokrycia dachu, oraz renowacja tynków zewnętrznych i wewnętrznych, a także konserwacja stolarki.

- Kościół parafialny pw. Św. Jadwigi w Wilczynie. Gotycki kościół wzniesiony został w pierwszej połowie XVI w. Kościół rozbudowano o transept i prezbiterium, dostawione od wschodu, w latach 1890-1900. W 1995 r. przeprowadzono drugi z kolei remont pokrycia dachowego, a w roku 2002 przeprowadzono remont wieży kościoła. W 2003 r. przeprowadzono prace remontowe konstrukcji wieży kościoła, zaś w 2007-2008 r. renowację wnętrza. Obecny stan budynku jest dobry, prace konserwatorskie wymagają ceglano elewacje boczne kościoła.
- Park w Dusznikach będący własnością komunalną utrzymany w stanie dostatecznym na bieżąco prowadzone są prace sanitarne i porządkowe, wskazane jest przeprowadzenie prac rewaloryzacyjnych i odtworzenie dawnego układu kompozycyjnego.
- Sękowo – teren parku podzielony pomiędzy dwóch właścicieli.. Stan zachowania zły na części parku urządzone boisko do piłki nożnej pozostała część zaniedbana i nieużytkowana, brak jakichkolwiek prac porządkowych i sanitarnych. Wymagane uporządkowanie terenu.
- Park w Ceradzu Dolnym stanowi własność Agencji Nieruchomości Rolnych, do niedawne prace porządkowe i sanitarne prowadzone były przez miejscową ludność pod nadzorem sołtysa, obecnie nie prowadzi się żadnych prac. Park dobrze zachowany z ciekawym drzewostanem lecz utrzymywany w stanie złym.
- Park w Wilczynie - stan zachowania zły właściciel RKS Wilczyna nie jest w najmniejszym stopniu zainteresowany prowadzeniem jakichkolwiek prac porządkowych czy sanitarnych
- Niewierz park należy do RSP, częściowo użytkowany jest jako boisko do piłki nożnej w pozostałej części nie prowadzi się żadnych prac. Teren jest zakrzaczony i zarośnięty chwastami.
- Pozostałe parki tj. w Brzozie, Sarbi, Sędzinach i Zakrzewku są obecnie własnością prywatną. Wszelkie prace pielęgnacyjne prowadzone są jedynie w minimalnym stopniu. Ogólnie ich stan nie jest zadowalający.

Wszystkie prace przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków wymagają pozwolenia Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków po uprzednim uzgodnieniu ich zakresu w Wojewódzkim Urzędzie Ochrony Zabytków.

4.1.2. Stan zachowania zabytków ruchomych.

Zabytki ruchome wpisane do rejestru zabytków w gminie Duszniki to:

- zespół wystroju i wyposażenia kościoła parafialnego p.w. św. Marcina w Dusznikach na który składa się 20 obiektów wpisanych do rejestru zabytków pod numerem 60/B decyzją z roku 1971. Ołtarz główny jest w bardzo dobrym stanie zachowania, po konserwacji przeprowadzonej w 2008 r. Obydwa ołtarze boczne są w stanie dostatecznym, zaś renowacji wymaga późnorennesansowe epitafium Jerzego Piłgowskiego.
- zespół zabytków złożony z 17 obiektów wpisany do rejestru zabytków pod numerem 107/B stanowiący wystrój i wyposażenie kościoła parafialnego p.w. św. Jadwigi w Wilczynie, w stanie zachowania dobrym.

4.1.3. Stan zachowania dziedzictwa archeologicznego

Należy zaznaczyć na wstępie, że wszystkie stanowiska archeologiczne są tak samo ważne dla rekonstrukcji większych procesów lub wyjaśnienia mniejszych problemów i zagadnień. W myśl art. 6 pkt 3 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. Nr 162, poz. 1568) wszystkie zabytki archeologiczne – bez względu na stan zachowania podlegają ochronie i opiece.

Stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków tj. grodzisko w Młynkowie, i Sędzinku nie wymagają żadnych zabiegów konserwatorskich ponieważ ich stan zachowania jest dobry. Grodzisko w Sędzinku, położone jest w lesie a grodzisko w Młynkowie, funkcjonuje jako nieużytek. W chwili obecnej nie zagraża im działalność gospodarcza człowieka. Natomiast grodziska w Brzozie oraz Niewierzu są położone na polach użytkowanych rolniczo. W związku z tym podlegają ciągłemu zagrożeniu. Dlatego też sprawą pilną jest wyłączenie ich spod uprawy i konieczności zmiany sposobu użytkowania gruntu.

Stanowiska archeologiczne nie wpisane do rejestru zabytków, ujawnione głównie podczas badań AZP, stanowią podstawową i najliczniejszą grupę, która składa się na archeologiczne dziedzictwo kulturowe. Z powodu ich liczebności trudno określić stan zachowania każdego pojedynczego stanowiska archeologicznego. Najmniej narażone na zniszczenia są stanowiska archeologiczne położone na terenach niezabudowanych, nieużytkach i zalesionych.

4.1.4. Istotne zagrożenia dla zabytków archeologicznych

Podstawowym zagrożeniem dla stanowisk archeologicznych oraz nawarstwień kulturowych są wszelkie inwestycje gospodarcze związane z zabudowaniem i zagospodarowaniem terenu, które wymagają prowadzenia prac ziemno-budowlanych a ingerujące w substancję archeologiczną.

Aby zapobiec zniszczeniu stanowisk archeologicz-

nych oraz nawarstwień kulturowych, prace ziemne prowadzone w strefie ochrony stanowisk archeologicznych wymagają prowadzenia badań archeologicznych w zakresie uzgodnionym z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Jest to szczególnie ważne podczas takich inwestycji jak budowa budynków mieszkalnych i usługowych oraz inwestycje liniowe: przyłącza kanalizacji deszczowej, sanitarnej, gazowej, telekomunikacyjnej.

Natomiast realizacja inwestycji takich jak budowa autostrad, obwodnic, dróg, zbiorników retencyjnych, eksploatacja piasnic i żwirowni, kopalnie kruszywa bezwzględnie wymaga prawidłowego rozpoznania terenu pod względem faktycznej ilości stanowisk archeologicznych oraz przeprowadzenia ratowniczych badań wykopaliskowych na wytypowanych stanowiskach. Z uwagi na szerokopłaszczyznowy zakres prac ziemnych charakteryzujący tego typu przedsięwzięcia budowlane, w bezpowrotny sposób niszczonej substancji zabytkowej i obiektach archeologicznych.

Należy pamiętać również o pracach ziemno-budowlanych związanych z przebudową lub rozbiórką budynków wpisanych do rejestru zabytków i ujętych w ewidencji zabytków. Towarzyszące im badania archeologiczne są niezwykle istotne w procesie rekonstrukcji dawnej zabudowy.

Przebudowa układów urbanistycznych, ruralistycznych i założeń pałacowo-parkowych prowadzi często do naruszenia średniowiecznych i nowożytnych nawarstwień kulturowych. W związku z tym wszystkie prace ziemne wymagają jednoczesnego prowadzenia badań archeologicznych. Wyniki badań często stanowią jedyną dokumentację następujących po sobie epizodów osadniczych na tym terenie. Pozwalają skorygować, uszczegółowić i potwierdzić dane ze źródeł pisanych. Pozyskany w trakcie badań materiał ruchomy umożliwia uzupełnienie danych o kulturze materialnej oraz statusie społecznym i zawodowym mieszkańców. Dlatego ważne jest wypełnianie przez inwestorów wymogów konserwatorskich określonych przez Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu.

Zagrożeniem dla dziedzictwa archeologicznego jest też rozwój turystyki zwłaszcza nad jeziorami i w obszarach leśnych. Tereny te atrakcyjne pod względem rekreacyjnym często były również okupowane przez ludzi w pradziejach i wczesnym średniowieczu. Dostęp do wody, który stanowił podstawę egzystencji osadniczej umożliwiał tworzenie niezwykle licznych osad o metryce sięgającej od epoki kamienia po czasy nowożytne.

Istotne zagrożenie dla zachowania substancji zabytkowej stanowisk archeologicznych zlokalizowanych w obrębie pól uprawnych stanowi głęboka orka. Niektóre zagrożenia pojawiły się w ciągu ostatnich lat, jak na przykład działalność tzw. poszukiwaczy skarbów z wykrywaczami metali, których rozmiarów nie potrafimy ocenić. Działalność ta szczególnie

zagrożeń cmentarzyskom oraz grodziskom zlokalizowanym na terenie gminy. Wiele zagrożeń wynika z przyspieszonego rozwoju gospodarczego – jak już wspomniano użycie ciężkiego sprzętu w rolnictwie, rozwój budownictwa i budowa dróg.

4.1.4. Obszary największego zagrożenia dla zabytków w gminie.

a) Nieruchomych

Na terenie gminy występuje 16 zewidencjonowanych cmentarzy z czego 7 to cmentarze rzymsko – katolickie, 7 ewangelickie oraz dwa cmentarze choleryczne w Niewierzu i Wierzei. Żaden cmentarz nie jest wpisany do rejestru zabytków. Wpisem do rejestru zabytków objęte jest jedynie otoczenie kościoła ewangelickiego w Dusznikach wraz z istniejącym ogrodzeniem. Stan cmentarzy rzymsko – katolickich jest dobry lub bardzo dobry natomiast cmentarze ewangelickie są zniszczone i zdewastowane, także w złym stanie są cmentarze choleryczne. Wiele z nich jest nieogrodzonych stąd pozostałości starych nagrobków i metalowych krat z uwagi na łatwy dostęp oraz na zarośnięcie samosiejkami i licznymi krzewami są zagrożone kradzieżami.

Gmina Duszniki nie posiada ogólnego planu będącego prawem miejscowym. Fakt ten z punktu widzenia ochrony konserwatorskiej jest istotnym zagrożeniem dla zabytków nieruchomych figurujących w ewidencji WKKZ. Bowiem ustalenie ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy jest jedną z czterech form ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. Pozostałe - wpis do rejestru zabytków, dotyczy nielicznej grupy obiektów w gminie Duszniki, zaś uznanie za pomnik historii i utworzenie parku kulturowego, obecnie gminy nie dotyczy. Brak szczegółowych zapisów dotyczących ochrony historycznych założeń ruralistycznych i cmentarzy nie wpisanych do rejestru zabytków oraz pojedynczych obiektów architektury spowodować może nieodwracalne, daleko idące przekształcenia przestrzenne, kubaturowe, materiałowe oraz architektoniczne krajobrazu kulturowego gminy. Problemy związane z wystrojem elewacji dotyczą także charakterystycznej zabudowy wiejskiej i folwarcznej. Zagrożenia te związane są nie tylko z wymianą stolarek okiennych i drzwiowych, ale także powiązane niejednokrotnie z powiększeniami otworów okiennych bądź ich zamurowaniami a także niekontrolowanymi rozbudowami zniekształcając w ten sposób zabytkowy wizerunek zabudowy.

Gmina Duszniki ponadto posiada Plan Rozwoju Lokalnego, który jest kompleksowym dokumentem określającym strategię społeczno-gospodarczą Gminy Duszniki na lata 2004 – 2006, a także wskazującym planowane działania w latach 2007 – 2015, jakkolwiek problematyka ochrony zabytków nie została w nim poruszona.

b) ruchomych

W kościele p.w. św. Marcina w Dusznikach pilnej konserwacji wymaga późnorenesansowe epita-

fium Jerzego Pigłowskiego następnie przy ołtarzach bocznych a w dalszej kolejności przy pochodzących z początku XX wieku witrażach autorstwa Fredericka Binsfelda z Trewiru. W 2008 r. zostały wykonane prace konserwatorskie przy ołtarzu głównym świątyni.

c) archeologicznych

W oparciu o istniejące plany inwestycyjne można wymienić obszary na terenie gminy, zagrożonych pod względem zachowania zabytków archeologicznych. Zadania te wymagają prowadzenia badań archeologicznych ze względu na niszczący charakter ich prac ziemnych. Na terenie gminy priorytetowe zamierzenia inwestycyjne wiążą się przede wszystkim z funkcjonowaniem układu drogowego, systemem wodno-kanalizacyjnym, siecią gazową i energetyczną oraz rozwojem infrastruktury społecznej. Są to min:

- budowa kanalizacji sanitarnej na terenach wsi: Wilczyna – Podrzewie, Sędziny, Wierzeja, Sędzinko
- budowa rurociągu tłoczego ścieków Podrzewie-Duszniki
- budowa przyzagrodowych oczyszczalni ścieków w Chełminko
- budowa przyzagrodowych oczyszczalni ścieków na terenach o zabudowie rozproszonej
- utwardzenie dróg gminnych i budowa ciągów pieszych przy drogach utwardzonych
- modernizacja drogi powiatowej Sędzinko – Sędziny;
- modernizacja drogi gminne: Chełminko – Niewierz; w Podrzewiu
- budowa farmy wiatrowej
- budowa zbiornika retencyjnego na Mogielnicy Wschodniej
- zalesianie nieużytków

W celu ochrony stanowisk archeologicznych oraz pradziejowych, średniowiecznych i nowożytnych nawarstwień kulturowych niezbędne jest uzgadnianie wszystkich inwestycji budowlanych oraz wypełnianie przez inwestorów wymogów konserwatorskich określonych przez Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

4.2. Uwarunkowania wynikające ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (wynikająca ze studium ochrona zabytków nieruchomych i dziedzictwa archeologicznego).

Studium zostało uchwalone przez Radę Miasta i Gminy Duszniki uchwałą nr XIV – 59/95 Rady Gminy Duszniki w dniu 8 listopada 1995 r., uchwalenie zmiany studium nastąpiło w dniu 24 czerwca 2008 r.

W rozdziale 3 „Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.” oraz 4 „Obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków, oraz dóbr kultury współczesnej.” określono zasady i metody ochrony obiektów wpisanych

do rejestru zabytków oraz ujętych w ewidencji konserwatorskiej, w tym również zabytków archeologicznych, a także krajobrazu kulturowego.

- zapisy dotyczące ochrony konserwatorskiej

1) Na obszarach wpisanych do rejestru zabytków likwidacja obiektów budowlanych oraz drzewostanu i zmiana zagospodarowania terenu wymaga uzgodnienia i uzyskania pozwolenia na prowadzenie prac w obiekcie zabytkowym, lub na terenie zabytkowego układu urbanistycznego, wydanego przez Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

2) Na obszarach wpisanych do rejestru zabytków lokalizacja nowych obiektów oraz przekształcenia obiektów istniejących winna być poprzedzona wydaniem decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, i wymaga uzgodnienia i uzyskania pozwolenia na prowadzenie prac w obiekcie zabytkowym, lub na terenie zabytkowego układu urbanistycznego, wydanego przez Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

3) Obowiązuje utrzymanie wszystkich zabytkowych obiektów budowlanych wpisanych do rejestru zabytków.

4) Obowiązuje zachowanie dobrego stanu technicznego i estetycznego tych obiektów. Wszelkie prace remontowe i konserwatorskie zewnętrzne i wewnętrzne wymagają wykonania projektu i uzgodnienia z organem właściwym d/s ochrony zabytków. Obowiązuje także utrzymanie właściwego stanu estetycznego otoczenia tych zabytków, w tym: zieleni, małej architektury i zagospodarowania posesji sąsiadujących. Wszelkie prace planowane w obiektach i na obszarach objętych ochroną konserwatorską, oraz w ich najbliższym otoczeniu (m.in. prace budowlane, pielęgnacja zieleni, prace ziemne, zmiany sposobu użytkowania, podziały geodezyjne) wymagają uzgodnienia z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

- zapisy dotyczące obszarów i zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków, oraz dóbr kultury współczesnej.

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami zobowiązuje wszystkich obywateli do ochrony dóbr kultury, natomiast samorząd terytorialny zobowiązuje do zapewnienia w tym celu warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych.

Generalne cele ochrony obejmujące: ochronę dziedzictwa kulturowego i historycznego mogą być osiągnięte poprzez realizację następujących celów szczegółowych, uwzględnianych również przy opracowywaniu planów dla poszczególnych fragmentów gminy Duszniki:

A) ochrona przestrzennych wartości krajobrazu kulturowego

- utrzymanie historycznie ukształtowanej struktury osadniczej i sieci dróg,

- utrzymanie historycznych układów przestrzennych wsi, zasad lokalizacji zabudowy i zagospodarowania terenu, wypełnienie tradycyjnej niwy siedliskowej,

- kontynuowanie tradycji w kształtowaniu krajobrazu kulturowego i nawiązanie do historycznych i regionalnych rozwiązań w jego kształtowaniu,

- przeciwdziałanie bezplanowej i chaotycznej parcelacji terenu,

- przeciwdziałanie zaśmiecaniu krajobrazu kulturowego nowymi lokalizacjami budowli substandardowych (tymczasowych pawilonów usługowych, baraków, budek kempingowych, małoestetycznych obiektów technicznych, agresywnych form reklamy),

- ograniczenie lokalizacji obiektów wymagających makroniwelacji i znacznych przekształceń topografii oraz zasobów przyrodniczych,

B) ochrona indywidualnych wartości obiektów kultury materialnej

- ochrona przed dewastacją wartościowych stanowisk archeologicznych,

- utrzymanie i eksponowanie grodzisk i cmentarzysk posiadających charakterystyczną formę krajobrazową,

- zachowanie w dobrym stanie technicznym i estetycznym: kościołów, szkół, obiektów usługowych, produkcyjnych, wpisanych i nie wpisanych do rejestru zabytków oraz zewidencjonowanej zabudowy zagrodowej i innych elementów zagospodarowania i wyposażenia miejscowości,

- utrzymanie i eksponowanie: układów przestrzennych siedlisk, pomników i krzyży, urządzeń technicznych i komunikacyjnych,

- utrzymanie i eksponowanie wartości zabudowy historycznej, jej proporcji, formy, typu dachów, wielkości i układu otworów, rodzaju stolarki i jej zdobnictwa, materiału budowlanego i sposobów jego wyeksponowania,

- zapobieganie w powstawaniu ubytków w zabudowie historycznej i tworzenie warunków do ich ponownej zabudowy,

- kształtowanie wysokich walorów estetycznych nowej zabudowy mieszkalnej, rekreacyjno-turystycznej i produkcyjnej poprzez nawiązywanie do tradycji i wartości regionalnych,

- zapisy dotyczące obiektów architektury oraz parków wpisanej do rejestru zabytków

Założenia sakralne i rezydencjonalne oraz parki.

Podlegają ochronie w granicach założeń oraz ich najbliższym otoczeniu. Należy uwzględnić znaczenie widoku na zabytek.

W obrębie stref ochrony konserwatorskiej obowiązuje:

a) historyczna parcelacja (zgodnie z zasadą niepodzielności zespołów),

b) zachowanie zabytkowej zabudowy,

c) zachowanie zabytkowej zieleni,

- d) podporządkowanie nowych obiektów układu zabytkowemu w zakresie: lokalizacji, skali i formy architektonicznej,
- e) użytkowanie nie kolidujące z historyczną funkcją obiektu.

Pojedyncze obiekty budowlane (użyteczności publicznej, mieszkalne, gospodarcze, przemysłowe i kapliczki). Ochrona obejmuje obiekty wraz z ich najbliższym otoczeniem. Postuluje się zachowanie zabytkowej formy architektonicznej oraz podporządkowanie niezbędnych zmian budynkowi istniejącemu w zakresie skali i formy.

Ochronie konserwatorskiej podlegają parki dworskie o wartościach krajobrazowych, z których większość posiada dokumentację ewidencyjną. Parki w Grzebieńsku Mieścisku ich nie posiadają. Większość parków wymaga urządzenia i rewaloryzacji.

- zapisy dotyczące ochrony konserwatorskiej cmentarzy

W granicach cmentarza obowiązuje zachowanie:

- a) historycznej parcelacji,
- b) historycznego rozplanowania,
- c) zabytkowej sztuki sepulkralnej i ogrodzenia,
- d) zabytkowej zieleni.

Ochrona obowiązuje w granicach cmentarza oraz jego najbliższym otoczeniu. Postuluje się przyjęcie zewnętrznej strefy ochronnej o szerokości ok. 50 m, i wyłączenie jej spod zabudowy. Nieczynne cmentarze wymagają rewaloryzacji. Ewentualna zmiana sposobu użytkowania tych terenów jest dopuszczalna pod warunkiem zachowania znajdujących się na nich obiektów zabytkowych, które mogą być przeniesione w inne miejsce po uzyskaniu pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków

- zapisy dotyczące ochrony konserwatorskiej obiektów znajdujących się w ewidencji

Oprócz w/w obiektów chronione powinny być wszystkie ciekawe indywidualne, historyczne i współczesne obiekty i detale architektoniczne. Znaczną wartość dla środowiska kulturowego gminy mają obiekty figurujące w ewidencji konserwatorskiej.

- zapisy dotyczące krajobrazu zurbanizowanego

Charakterystycznymi przykładami są Duszniki, Grzebieńsko, Sękowo, Podrzewie o zwartej zabudowie oraz wsie Niewierz, Chelmino, o przeciwstawnej zabudowie rozproszonej typu olenderskiego. Ujemnym zjawiskiem występującym na terenach zabudowy mieszkaniowej we wsiach są zrealizowane budynki jednorodzinne o przypadkowej pudełkowej architekturze dachów płaskich, odmiennych od ukształtowanej historycznie zabudowy wiejskiej o stromych dachach, spełniającej wymogi architektury regionalnej.

- zapisy dotyczące kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy:

przyjęcie w rozwoju gminy kryterium ekologicznego z uwagi na ochronę środowiska przyrodniczego i kulturowego, jego wzbogacanie i kształtowanie przez: ochronę istniejących parków dworskich i za-

bytków architektury i archeologii,

- zapisy dotyczące ochrony zabytków archeologicznych

W rozdziale 3. Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej. Pod pojęciem dziedzictwa kulturowego należy rozumieć min. i zabytki archeologiczne. Wymieniono najcenniejsze stanowiska archeologiczne oraz stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków wraz z oceną ich stanu zachowania.

Wśród generalnych celów ochrony wypunktowano min. ochronę „przed dewastacją wartościowych stanowisk archeologicznych” oraz „utrzymanie i eksponowanie grodzisk i cmentarzysk posiadających charakterystyczną formę krajobrazową”.

Dla ochrony stanowisk archeologicznych wprowadzono zasady, które zaleca się stosować „w procesie kształtowania wizerunku gminy, na etapie opracowywania planów zagospodarowania przestrzennego obejmujących swym zasięgiem zarówno całą gminę, jak również poszczególne jej fragmenty.” Są to:

„1) Zamiany sposobu użytkowania terenów w strefach występowania stanowisk archeologicznych oraz wykonanie prac niwelacyjnych lub ziemnych należy uzgadniać z właściwym organem ds. ochrony zabytków, który może zażądać przeprowadzenia archeologicznych badań ratowniczych lub nadzoru archeologicznego nad prowadzonymi pracami i uzyskaniem pozwolenia WWKZ na wykonywanie tych prac archeologicznych.

2) Na terenie gminy w bezpośrednim sąsiedztwie stanowiska archeologicznego obowiązuje zasada zgłaszania służbie konserwatorskiej zamiarów podejmowania prac ziemnych związanych z zagospodarowaniem i zabudowaniem terenu a wymagających prac ziemnych, głębokich wykopów, robót melioracyjnych, budową tras komunikacyjnych i instalacji infrastruktury podziemnej oraz w przypadku podejmowania zalesień użytków rolnych.

W obrębie stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków obowiązuje zakaz prowadzenia wszelkich robót budowlanych oraz przemysłowych, a prace porządkowe prowadzone na ich terenie wymagają uzgodnienia z WWKZ.

Ponad to „Wszystkie zewidencjonowane stanowiska archeologiczne oraz strefy ich występowania podlegają ochronie konserwatorskiej zgodnie z art. 6 ust. 1, pkt 3, Ustawy o ochronie i opiece nad zabytkami. Na obszarze występowania stanowisk archeologicznych, oraz w strefie ich ochrony, podczas wykonywania robót ziemnych wymagane jest prowadzenie prac archeologicznych w zakresie uzgodnionym pozwoleniem na badania archeologiczne Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.”

W rozdziale 8. Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej. zwrócono uwagę, że „Z programu zalesień należy wykluczyć następujące kategorie użytkowania ziemi:(...)

– miejsca cenne z historycznego i archeologicznego punktu widzenia.”

W rozdziale 11. Obszary na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym. W zmianie studium te inwestycje „będą obejmowały obszary na których będą realizowane min.: (...) 3) opieka nad nieruchomościami stanowiącymi zabytki w rozumieniu przepisów o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami – głównie miejsca występowania stanowisk archeologicznych,

Do zmiany studium dołączono Załącznik nr 1 pt. „Gmina Duszniki. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego”, opracowanego w skali 1:10000, stanowiącego graficzny zapis opracowania, na którym oznaczono stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków, stanowiska archeologiczne oraz strefy występowania stanowisk archeologicznych.

4.3. Uwarunkowania wynikające z miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gminy Duszniki.

Gmina Duszniki nie posiada Planu Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Duszniki, obowiązują 54 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego dla fragmentów miejscowości w gminie, z czego 24 zawiera zapisy pozwalające na ochronę zabytków nieruchomych i archeologicznych.

Należą do nich:

1) Uchwała Nr XXV-161/2000 r. z 5 grudnia 2000 r. W sprawie miejscowego planu zagospodarowania działki nr 50/5 we wsi Podrzewie

a) w planie, §4, umieszczono zapis: „ze względu na bezpośrednie sąsiedztwo zabytkowego parku i dworu oraz w obrębie jego strefy ochrony ekologicznej wszelkie inwestycje na ww. terenie polegające na budowie nowych obiektów oraz przebudowywaniu obiektów istniejących mogące wpłynąć na zmianę wyglądu ich bryły lub elewacji jak również likwidację obiektów istniejących należy każdorazowo ustalić ze służbami konserwatorskimi.”

Natomiast w §2 wymieniono 3 budynki (stajnia, magazyn, obora) objęte ochroną konserwatorską znajdujące się na terenie dawnego zespołu folwarcznego wprowadzono dla nich następujący zapis: „ze względu na bardzo zły stan techniczny mogą ulec przebudowie adaptującej do nowych funkcji pod warunkiem zachowania bryły i elewacji w uzgodnieniu ze służbami konserwatorskimi.”

2) Uchwała nr X/51/03 Rady Gminy Duszniki z dnia 2 lipca 2003 r. w sprawie: uchwalenia Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów działalności gospodarczej w Sękowie

a) dla ochrony dziedzictwa archeologicznego w tekście uchwały wprowadzono ROZDZIAŁ V Ochrona dóbr kultury §11. 1. Na terenach objętych niniejszym planem występują cenne stanowiska archeologiczne. 2. W razie przypadkowego odkrycia obiektów archeologicznych podczas prac ziemnych należy, zgodnie z art. 22 i 24 ustawy o ochronie

dóbr kultury, zabezpieczyć znalezisko i zgłosić ten fakt do Konserwatora Zabytków Archeologicznych w Poznaniu. 3. Przystąpienie do jakichkolwiek prac ziemnych na terenie zabytkowym bez zezwolenia konserwatorskiego podlega sankcjom karnym określonym w wyżej wymienionej ustawie, a także rygorom przepisów o egzekucji świadczeń pieniężnych, zawartych w ustawie o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.”

3) Uchwała nr XXVII-132/04 Rady Gminy Duszniki z dnia 24 listopada 2004 r. w sprawie: uchwalenia Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Duszniki w miejscowości Sękowo na obszarze działek o nr ewid.: 341/18, 323/2, 323/1, 343/1 na cele aktywizacji gospodarczej

a) dla ochrony dziedzictwa archeologicznego w tekście uchwały wprowadzono zapis: §15.

teren planowanej inwestycji znajdują się zewidencjonowane stanowiska archeologiczne będące pod ochroną konserwatorską. §16. w związku z powyższym prace ziemne podczas inwestycji na obszarze występowania stanowiska archeologicznych wymagają badań archeologicznych w zakresie uzgodnionym z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Poznaniu (art. 6 ust. 1, pkt 3a, art. 145 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. Dz.U. Nr 162, poz. 1568).

4) Uchwała nr XXXVI-183/05 Rady Gminy Duszniki z dnia 22 czerwca 2005 roku w sprawie uchwalenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gminy Duszniki dla obszarów położonych w Ceradzu Dolnym (dz. Nr ewid. -96, 99, 172/2, 206/1, 206/2, 208, 207/1, 185/7, 190, 178/4, 166/2, 144/2, 137/8, 138/2, 212/5, 100, 92, 210/1, 131, 136, 197), Sędzinach (Dz. Nr ewid. 281, 282, 169/1), Podrzewiu (dz. Nr ewid. 6/17), Mieściskach (dz. Nr ewid. 12/1, 79/2, 80/2), Dusznikach (582/2, 194, 553/2, 552/4, 553/1) i Grzebienisku (dz. Nr ewid. 152/1, 433/9, 429/1, 439/6, 78, 83/1, 84/1, 15/5) (Dz.Urz. Nr 123, poz. 3357)

b) w planie wymieniono obiekty wpisane do rejestru zabytków oraz znajdujące się w ewidencji zabytków w Ceradzu Dolnym – park oraz zespół folwarczny z zabudowaniami folwarcznymi, w Grzebieniskach – zespół dworski położony przy ulicy Szkolnej, w Mieściskach – zespół dworski z budynkiem dworu oraz parkiem krajobrazowym, w Sędzinach – zespół dworsko parkowy, zespół folwarczny i budynek plebanii, w Podrzewiu – zespół dworsko – parkowy oraz budynek szkoły, w Dusznikach – kościół ewangelicki, kościół p.w.św. Marcina wraz z budynkiem plebanii, park dworski, budynek dawnego szpitala dla ubogich przy ulicy Jana Pawła II 131, zespół budynków przy ul. Broniewskiego 1-3, budynek dawnej poczty (dwór), zespół dworca kolejowego, zespół dworsko-folwarczny ponadto wprowadzono zapisy dotyczące w/w stref:

- „Jakikolwiek inwestycje w sąsiedztwie wyżej wymienionych obiektów nie powinny zagrażać za-

bytkowej strukturze ww. budynków, ich otoczeniu, lub negatywnie oddziaływać na strefy ekologiczne i przyrodnicze parków. Należy zachować osie widokowe parków, oraz parki jako dominanty widokowe wsi. Zabudowa w sąsiedztwie ww. obiektów powinna być niska, maksymalnie dwukondygnacyjna, w tym poddasze użytkowe, z dachem skośnym krytym dachówką. Projekty nowych zabudowań należy uzgodnić z WWKZ w Poznaniu.”

c) dla ochrony dziedzictwa archeologicznego w tekście uchwały wprowadzono zapisy: „3.1. Na terenach objętych planem znajdują się zewidencjonowane stanowiska archeologiczne od epoki kamienia po czasy nowożytny będące pod ochroną konserwatorską, w związku z czym działalność inwestycyjna związana z pracami ziemno-budowlanymi wymaga przed otrzymaniem pozwolenia na budowę uzgodnienia z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, który określi warunki dopuszczające do realizacji inwestycji. Na obszarach występowania stanowisk archeologicznych inwestor jest zobowiązany do prowadzenia badań archeologicznych, w zakresie uzgodnionym z WWKZ. 2) Na terenie obiektów wpisanych do rejestru zabytków (zabytkowe parki, zespoły dworskie, zespoły dworsko-parkowe, kościoły) wszelkie prace ziemno-budowlane przed otrzymaniem pozwolenia na budowę wymagają uzgodnienia z WWKZ. Zakres koniecznych prac archeologicznych podczas inwestycji określa WWKZ droga decyzji.”

5) Uchwała nr XXXVII/188/05 Rady Gminy Duszniki z dnia 21 września 2005 r. w sprawie: uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obejmującego dz. o nr ewid. 335L/1 położoną we wsi Sękowo

a) dla ochrony dziedzictwa archeologicznego w tekście uchwały wprowadzono zapis: „1) ustala się obowiązek uzgadniania z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.”

6) Uchwała nr XLIII-221/06 Rady Gminy Duszniki z dnia 26 czerwca 2006 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla działek o nr ewidencyjnych Nr 47/9, 47/21, 47/26, 47/27, 53/3, 53/4, 53/7, 53/9, 53/10, 53/11, 53/12, 53/13, 53/14 położonych na terenie wsi Podrzewie (Dz. urz. Nr 21, poz. 571)

Wprowadzono następujące zapisy pozwalające na ochronę konserwatorską:

a) dla ochrony dziedzictwa archeologicznego w tekście uchwały wprowadzono zapis: „§12. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej: 1. dla ochrony archeologicznego dziedzictwa kulturowego ustala się obowiązek, przed otrzymaniem pozwolenia na budowę, uzgadniania z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Poznaniu, dla wszelkich prac ziemnych związanych z zabudową i zagospodarowaniem terenu, celem ustalenia zakresu prac archeologicznych obowiązującego do spełnienia przez inwestora.”

b) dla ochrony widokowej zabytkowego parku podlegającego ochronie konserwatorskiej ustala się strefie ochrony widokowej zawartą między nieprzekraczalną linią zabudowy zgodnie rysunkiem planu a granicą frontową obszaru planu

c) dla strefy ochrony widokowej ustala się zakaz zabudowy a wszelkie działania związane z zagospodarowaniem tego obszaru należy uzgadniać z WWKZ

7) Uchwała nr V/20/07 Rady Gminy Duszniki z dnia 23 stycznia 2007 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej w Dusznikach dla obszaru działek o nr ewid. 884/2, 862/2, 883/7, 886/2 i 1235/17

a) dla ochrony dziedzictwa archeologicznego w tekście uchwały wprowadzono zapis: „§13. Ustala się obowiązek zgłoszenia do Wlkp. Woj. Konserwatora Zabytków w Poznaniu każdego przypadku stwierdzenia jakichkolwiek zasobów archeologicznych, podczas wszelkich prac ziemnych związanych z zabudowaniem i zagospodarowaniem terenu, celem ustalenia zakresu specjalistycznych prac badawczych w tym także do spełnienia czynności do których inwestor powinien być zobowiązany.”

8) Uchwała nr V/19/07 Rady Gminy Duszniki z dnia 23 stycznia 2007 r. w sprawie uchwalenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gminy Duszniki dla obszarów położonych w Grzebienisku, Dusznikach, Sękowie, Niewierzu, Wierzei i zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w Ceradzu Dolnym (Dz. Urz. Nr 31, poz. 806)

a) Wprowadzono zapisy dotyczące cmentarza poewangelickiego w Dusznikach:

- „Na południe od obszaru objętego planem w Dusznikach, dz. Nr 584/2, załącznik nr 3, znajduje się cmentarz poewangelicki ujęty w wojewódzkiej ewidencji zabytków.”

- „dla ochrony krajobrazu nowe zabudowania na działce winny być parterowe lub dwukondygnacyjne, nie przytłaczające wysokością usytuowanej za nią masywu cmentarza.”

b) dla ochrony dziedzictwa archeologicznego w tekście uchwały wprowadzono zapisy: §13. 1. Na obszarze objętym planem w Grzebienisku, działka nr 402/18 załącznik nr 1 i Dusznikach, działka nr 299/1 załącznik nr 2, i działka nr 584/2 załącznik nr 3 znajdują się zewidencjonowane stanowiska archeologiczne będące pod opieką konserwatorską 2. Dla ochrony archeologicznego dziedzictwa kulturowego ustala się obowiązek uzgadniania z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków w Poznaniu prac ziemnych związanych z zabudowaniem i zagospodarowaniem terenu w celu ustalenia obowiązującego inwestora zakresu badań archeologicznych.” a na rysunku planu oznaczono „stanowiska archeologiczne”

9) Uchwała nr X/48/07 Rady Gminy Duszniki z dnia 22 maja 2007 r. w sprawie: uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego

objętego dz. o nr ewid. 345/1 w miejscowości Sękowo

a) dla ochrony dziedzictwa archeologicznego w tekście uchwały wprowadzono zapis: „§16. Na obszarze objętym planem, znajdują się zewidencjonowane stanowiska archeologiczne objęte ochroną konserwatorską (art. 145, art. 6 ust. 1, pkt 3a ustawy o ochronie i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r., Dz.U. Nr 162, poz. 1568); w związku z tym, dla ochrony archeologicznego dziedzictwa kulturowego, ustala się obowiązek przed uzyskaniem pozwolenia na budowę, uzgodnienia wszelkich prac ziemnych związanych z inwestycją celem ustalenia obowiązującego inwestora zakresu prac archeologicznych. Uzgodnień tych należy dokonać z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Poznaniu.”

10) Uchwała nr XIV/74/07 Rady Gminy Duszniki z dnia 28 sierpnia 2007 r. w sprawie: uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w Ceradzu Dolnym, gmina Duszniki, dla działki o nr ewid. 76/11

a) dla ochrony dziedzictwa archeologicznego w tekście uchwały wprowadzono zapis: „§12. 1. Na obszarze objętym planem znajdują się zewidencjonowane stanowiska archeologiczne będące pod opieką konserwatorską. 2. Dla ochrony archeologicznego dziedzictwa kulturowego ustala się obowiązek uzgadniania z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków w Poznaniu prac ziemnych związanych z zabudowaniem i zagospodarowaniem terenu w celu ustalenia obowiązującego inwestora zakresu badań archeologicznych. 3. Zakres koniecznych prac inwestor winien uzgodnić z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków przed uzyskaniem pozwolenia na budowę”, a na rysunku planu oznaczono „stanowisko archeologiczne”

11) Uchwała nr XXVI/141/08 Rady Gminy Duszniki z dnia 31 marca 2008 r. w sprawie: uchwalenia Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w Grzebienisku dla części działki o nr 439/2

a) dla ochrony dziedzictwa archeologicznego w tekście uchwały wprowadzono zapis: „§8. 1. Na obszarze objętym planem znajduje się zewidencjonowane stanowisko archeologiczne będące pod opieką konserwatorską. 2. Dla archeologicznego dziedzictwa kulturowego, podczas prac ziemnych związanych z zabudowaniem bądź zagospodarowaniem terenu ustala się obowiązek prowadzenia badań archeologicznych, których zakres inwestor musi uzgodnić z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków przed uzyskaniem pozwolenia na budowę.”, a na rysunku planu oznaczono „zewidencjonowane stanowisko archeologiczne pod ochroną konserwatorską”

12) Uchwała nr XXVI/142/08 Rady Gminy Duszniki z dnia 31 marca 2008 r. w sprawie: uchwalenia Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w Grzebienisku dla części działki o nr 241/4

a) dla ochrony dziedzictwa archeologicznego w

tekście uchwały wprowadzono zapis: „§9. 1. Na obszarze objętym planem znajduje się zewidencjonowane stanowisko archeologiczne będące pod opieką konserwatorską. 2. Dla archeologicznego dziedzictwa kulturowego, podczas prac ziemnych związanych z zabudowaniem bądź zagospodarowaniem terenu ustala się obowiązek prowadzenia badań archeologicznych, których zakres inwestor musi uzgodnić z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków przed uzyskaniem pozwolenia na budowę.”, a na rysunku planu oznaczono „zewidencjonowane stanowisko archeologiczne pod ochroną konserwatorską”

13) Uchwała nr XXVI/143/08 Rady Gminy Duszniki z dnia 31 marca 2008 r. w sprawie: uchwalenia Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w Grzebienisku dla działki o nr 206/5 i części działki o nr 206/8

a) dla ochrony dziedzictwa archeologicznego w tekście uchwały wprowadzono zapis: „§9. 1. Na obszarze objętym planem znajduje się zewidencjonowane stanowisko archeologiczne będące pod opieką konserwatorską. 2. Dla archeologicznego dziedzictwa kulturowego, podczas prac ziemnych związanych z zabudowaniem bądź zagospodarowaniem terenu ustala się obowiązek prowadzenia badań archeologicznych, których zakres inwestor musi uzgodnić z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków przed uzyskaniem pozwolenia na budowę.”, a na rysunku planu oznaczono „zewidencjonowane stanowisko archeologiczne pod ochroną konserwatorską”

14) Uchwała nr XXVI/144/08 Rady Gminy Duszniki z dnia 31 marca 2008 r. w sprawie: uchwalenia Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w Grzebienisku dla działki o nr 441/5

a) dla ochrony dziedzictwa archeologicznego w tekście uchwały wprowadzono zapis: „§7. 1. Na obszarze objętym planem znajduje się zewidencjonowane stanowisko archeologiczne będące pod opieką konserwatorską. 2. Dla archeologicznego dziedzictwa kulturowego, podczas prac ziemnych związanych z zabudowaniem bądź zagospodarowaniem terenu ustala się obowiązek prowadzenia badań archeologicznych, których zakres inwestor musi uzgodnić z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków przed uzyskaniem pozwolenia na budowę.”, a na rysunku planu oznaczono „zewidencjonowane stanowisko archeologiczne pod ochroną konserwatorską”

15) Uchwała nr XXVI/145/08 Rady Gminy Duszniki z dnia 31 marca 2008 r. w sprawie: uchwalenia Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w Dusznikach dla części działki o nr 294/1, 294/4 i 293

b) dla ochrony dziedzictwa archeologicznego w tekście uchwały wprowadzono zapis: „§10. 1. Na obszarze objętym planem znajduje się zewidencjonowane stanowisko archeologiczne będące pod opieką konserwatorską. 2. Dla archeologicznego

dziedzictwa kulturowego, podczas prac ziemnych związanych z zabudowaniem bądź zagospodarowaniem terenu ustala się obowiązek prowadzenia badań archeologicznych, których zakres inwestor musi uzgodnić z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków przed uzyskaniem pozwolenia na budowę.”, a na rysunku planu oznaczono „zewidencjonowane stanowisko archeologiczne pod ochroną konserwatorską”

16) Uchwała nr XXVI/146/08 Rady Gminy Dusz-niki z dnia 31 marca 2008 r. w sprawie: uchwalenia Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w Dusznikach dla działki o nr 579

a) dla ochrony dziedzictwa archeologicznego w tekście uchwały wprowadzono zapis: „§7. W przypadku odnalezienia podczas prowadzenia prac ziemnych obiektów archeologicznych, należy niezwłocznie powiadomić właściwe organy służby ochrony zabytków, celem określenia warunków dopuszczających do realizacji inwestycji w zakresie ochrony archeologicznej.”

17) Uchwała nr XXVI/147/08 Rady Gminy Dusz-niki z dnia 31 marca 2008 r. w sprawie: uchwalenia Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w Dusznikach dla działki o nr 230

a) dla ochrony dziedzictwa archeologicznego w tekście uchwały wprowadzono zapis: „§10. 1. Na obszarze objętym planem znajduje się zewidencjonowane stanowisko archeologiczne będące pod opieką konserwatorską. 2. Dla archeologicznego dziedzictwa kulturowego, podczas prac ziemnych związanych z zabudowaniem bądź zagospodarowaniem terenu ustala się obowiązek prowadzenia badań archeologicznych, których zakres inwestor musi uzgodnić z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków przed uzyskaniem pozwolenia na budowę.”, a na rysunku planu oznaczono „zewidencjonowane stanowisko archeologiczne pod ochroną konserwatorską”

18) Uchwała nr XXVI/148/08 Rady Gminy Dusz-niki z dnia 31 marca 2008 r. w sprawie: uchwalenia Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w Dusznikach dla działki o nr 1021

a) dla ochrony dziedzictwa archeologicznego w tekście uchwały wprowadzono zapis: „§7. W przypadku odnalezienia podczas prowadzenia prac ziemnych obiektów archeologicznych, należy niezwłocznie powiadomić właściwe organy służby ochrony zabytków, celem określenia warunków dopuszczających do realizacji inwestycji w zakresie ochrony archeologicznej.”

19) Uchwała nr XXVI/149/08 Rady Gminy Dusz-niki z dnia 31 marca 2008 r. w sprawie: uchwalenia Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w Dusznikach dla działki o nr 913/2 i 914/2

a) dla ochrony dziedzictwa archeologicznego w tekście uchwały wprowadzono zapis: „§9. W przypadku odnalezienia podczas prowadzenia prac ziemnych obiektów archeologicznych, należy niezwłocznie powiadomić właściwe organy służby ochrony

zabytków, celem określenia warunków dopuszczających do realizacji inwestycji w zakresie ochrony archeologicznej.”

20) Uchwała nr XXVI/150/08 Rady Gminy Dusz-niki z dnia 31 marca 2008 r. w sprawie: uchwalenia Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w Mieściskach dla działki o nr 113/2

a) dla ochrony dziedzictwa archeologicznego w tekście uchwały wprowadzono zapis: „§8. W przypadku odnalezienia podczas prowadzenia prac ziemnych obiektów archeologicznych, należy niezwłocznie powiadomić właściwe organy służby ochrony zabytków, celem określenia warunków dopuszczających do realizacji inwestycji w zakresie ochrony archeologicznej.”

21) Uchwała nr XXVI/151/08 Rady Gminy Dusz-niki z dnia 31 marca 2008 r. w sprawie: uchwalenia Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w Sękowie dla działki o nr 271

a) dla ochrony dziedzictwa archeologicznego w tekście uchwały wprowadzono zapis: „§8. W przypadku odnalezienia podczas prowadzenia prac ziemnych obiektów archeologicznych, należy niezwłocznie powiadomić właściwe organy służby ochrony zabytków, celem określenia warunków dopuszczających do realizacji inwestycji w zakresie ochrony archeologicznej.”

22) Uchwała nr XXVI/152/08 Rady Gminy Dusz-niki z dnia 31 marca 2008 r. w sprawie: uchwalenia Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w Zakrzewku dla działki o nr 200

a) dla ochrony dziedzictwa archeologicznego w tekście uchwały wprowadzono zapis: „§7. W przypadku odnalezienia podczas prowadzenia prac ziemnych obiektów archeologicznych, należy niezwłocznie powiadomić właściwe organy służby ochrony zabytków, celem określenia warunków dopuszczających do realizacji inwestycji w zakresie ochrony archeologicznej.”

23) Uchwała nr XXVI/153/08 Rady Gminy Dusz-niki z dnia 31 marca 2008 r. w sprawie: uchwalenia Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w Ceradzu Dolnym dla działki o nr 246/5 i 246/6

a) dla ochrony dziedzictwa archeologicznego w tekście uchwały wprowadzono zapis: „§7. 1. Na obszarze objętym planem znajduje się zewidencjonowane stanowisko archeologiczne będące pod opieką konserwatorską. 2. Dla archeologicznego dziedzictwa kulturowego, podczas prac ziemnych związanych z zabudowaniem bądź zagospodarowaniem terenu ustala się obowiązek prowadzenia badań archeologicznych, których zakres inwestor musi uzgodnić z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków przed uzyskaniem pozwolenia na budowę.”, a na rysunku planu oznaczono „zewidencjonowane stanowisko archeologiczne pod ochroną konserwatorską”

24) Uchwała nr X/52/03 Rady Gminy Dusz-niki z dnia 2 lipca 2008 r. w sprawie: uchwalenia Miej-

scowego planu zagospodarowania przestrzennego terenów działalności gospodarczej w Wilczynie, Podrzewiu i Sękowie

a) dla ochrony dziedzictwa archeologicznego w tekście uchwały wprowadzono ROZDZIAŁ V Ochrona dóbr kultury §14. 1. Ochronie podlegają cenne stanowiska archeologiczne, których położenie określa rysunek (na terenie obrębów Wilczyna i Sękowo). 2. Inwestor w przypadku podjęcia prac ziemnych w pobliżu stanowiska archeologicznego zobowiązany jest zlecić stały nadzór archeologiczno-konserwatorski nad całością prac ziemnych, celem sporządzenia ewidencji oraz skróconej dokumentacji naukowej obiektów zabytkowych, które zostaną zniszczone podczas prac budowlanych. 3. Inwestor winien w trybie pilnym nawiązać kontakt z Konserwatorem Zabytków Archeologicznych w Poznaniu w celu ustalenia sposobu realizacji warunków konserwatorskich określonych w ust. 2. 4. Inwestor zobowiązany jest z siedmiodniowym wyprzedzeniem powiadomić Konserwatora Zabytków Archeologicznych w Poznaniu o terminie rozpoczęcia realizacji inwestycji i podać nazwę (nazwisko) wykonawcy w/w. nadzoru archeologicznego. 5. W razie przypadkowego odkrycia innych nie określono w ust. 1 obiektów archeologicznych podczas prac ziemnych należy, zgodnie z art. 22 i 24 ustawy o ochronie dóbr kultury, zabezpieczyć znalezisko i zgłosić ten fakt do Konserwatora Zabytków Archeologicznych w Poznaniu. 6. Przystąpienie do jakichkolwiek prac ziemnych na terenie zabytkowym bez zezwolenia konserwatorskiego podlega sankcjom karnym określonym w wyżej wymienionej ustawie, a także rygorom przepisów o egzekucji świadczeń niepieniężnych, zawartych w ustawie o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.", a na rysunku planu oznaczono „stanowiska archeologiczne”

Zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego wynikają z treści zawartej w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i każdorazowo są uzgadniane z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

4.4. Uwarunkowania wynikające z ochrony przyrody i równowagi ekologicznej

Na terenie gminy Duszniki znajduje się 5 obiektów stanowiących pomniki przyrody

- Jarząb brekinia (*Sorbus torminalis* (L.) Crantz) - rośnie w lesie w oddz. 300c Leśnictwa Bytyń. Obwód na wys. 1,3 m - 138 cm, wysokość 20 m. Zarządca: Nadleśnictwo Pniewy, Nr rej. wojewódzkiego: 1214/01
- Lipa drobnolistna (*Tilia cordata* Mill.) - rośnie w lesie w oddz. 300c Leśnictwa Bytyń. Obwód na wys. 1,3 m - 370 cm, wysokość 29 m. Zarządca: Nadleśnictwo Pniewy, Nr rej. wojewódzkiego: 1215/01
- Buk pospolity (*Fagus sylvatica* L.) - rośnie w lesie w oddz. 300f Leśnictwa Bytyń. Obwód na wys.

1,3 m - 355 cm, wysokość 30 m. Zarządca: Nadleśnictwo Pniewy, Nr rej. wojewódzkiego: 1216/01

- lipa drobnolistna (*Tilia cordata* Mill.) – rośnie przed wejściem do kościoła w Wilczynie. Obwód na wys. 1,3 m – 440 cm, wysokość 21,5 m. Zarządca: Parafia Kościoła Rzymsko-Katolickiego w Wilczynie, Nr rej. wojewódzkiego: 310
- Rezerwat przyrody pod nazwą „Duszniczki” obszar lasu o powierzchni 0,77 ha w Leśnictwie Duszniczki Nadleśnictwa Pniewy, położony w miejscowości Duszniczki, w gromadzie Duszniki, w powiecie szamotulskim województwa wielkopolskiego. W skład rezerwatu wchodzi część oddziału lasu 17 pododdziały b, c, według oznaczeń przyjętych w planie urządzenia gospodarstwa leśnego na okres 1948 - 1958 r. Granice rezerwatu zostały oznaczone na mapie rezerwatu w skali 1: 20.000, stanowiącej załącznik do odpowiedniej pozycji rejestru tworów przyrody poddanych pod ochronę. Rezerwat utworzono w 1958r. w celu zachowania ze względów naukowych fragmentu lasu z udziałem modrzewia polskiego.

Źródło: Krajowe Formy Ochrony Przyrody, Michał Borowiak, Opalenica 2007 r. materiały UG Duszniki

4.5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony zabytków archeologicznych

Przy sporządzaniu dokumentów planistycznych należy respektować strefy ochrony stanowisk archeologicznych i wynikające z tego zalecenia konserwatorskie. Wiąże się to z również z koniecznością wprowadzenia zapisu zapewniającego prawidłową ochronę archeologicznego dziedzictwa kulturowego w stosunku do tych stref oraz obszarów chronionych tj. układów urbanistycznych, ruralistycznych, założeń pałacowo-parkowych, cmentarzy, obiektów wpisanych do rejestru zabytków i ujętych w ewidencji zabytków:

„Prace inwestycyjne, w tym ziemne związane z budownictwem i zagospodarowaniem terenu, w obrębie obszarów chronionych i stref występowania stanowisk archeologicznych, wymagają uzgodnienia z WUOZ, który określi warunki realizacji inwestycji.”

Dla ochrony stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków istnieje konieczność uwzględniania zakazu prowadzenia wszelkich robót budowlanych oraz przemysłowych na terenie w/w stanowisk, a prace porządkowe prowadzone w ich obrębie wymagają uzgodnienia z WWKZ.

5. Cele gminnego programu opieki nad zabytkami (art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami).

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków,

w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;

- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami

6. Kierunki działań dla realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami.

6.1. Gminna ewidencja zabytków.

6.1.2. Gminna ewidencja zabytków nieruchomości

Została sporządzona w maju 2008 r.

- systematyczne uzupełnianie kart adresowych o uzyskane dane i dokumentację fotograficzną
- rozpoznanie i wprowadzanie do ewidencji zmian powstałych w wyniku rozbiórek, modernizacji i remontów obiektów

6.1.2. Sporządzenie gminnej ewidencji zabytków archeologicznych.

- wykonanie gminnej ewidencji zabytków archeologicznych w formie kart zespołu stanowisk archeologicznych
- sporządzenie elektronicznej systematycznie aktualizowanej bazy informacji o stanowiskach archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków i stanowiskach archeologicznych wytypowanych do wpisania do rejestru zabytków
- uzupełnianie i weryfikowanie istniejącej ewidencji zabytków archeologicznych poprzez włączanie informacji przekazywanych przez WUOZ w Poznaniu

6.1.3. Inwentaryzacja obiektów tzw. małej architektury (kapliczki, krzyże przydrożne)

Została sporządzona w maju 2008 r., jako część gminnej ewidencji zabytków

- systematyczne uzupełnianie kart adresowych o uzyskane dane i dokumentację fotograficzną
- rozpoznanie i wprowadzanie do ewidencji zmian powstałych w wyniku rozbiórek, modernizacji i remontów obiektów.

6.1.4. Udostępnianie i promocja zabytków nieruchomych

- rozpowszechnienie informacji na temat obiektów

wpisanych do rejestru zabytków z terenu gminy

- udostępnienie gminnej ewidencji zabytków oraz niniejszego „Programu opieki nad zabytkami gminy Duszniki na lata 2009 – 2012” na stronie internetowej Urzędu Gminy Duszniki
- współpraca z instytucjami wprowadzającymi dodatkowe oznakowania na drogach gminnych, powiatowych i wojewódzkich w celu ułatwienia dojazdu do tych obiektów.
- uwzględnienie obiektów zabytkowych przy wyznaczaniu tras turystycznych i ścieżek dydaktycznych gminy
- ustalenie z właścicielami obiektów zabytkowych możliwości i zasad ich udostępniania

6.1.5. Edukacja w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego

- włączenie tematyki ochrony dóbr kultury do zajęć szkolnych w szkołach podstawowych i gimnazjach prowadzonych przez gminę
- wdrażanie do zajęć szkolnych pojęć związanych z krajobrazem kulturowym gminy i regionu
- informowanie młodzieży szkolnej o zasobach krajobrazu kulturowego gminy, powiatu i województwa
- zorganizowanie w ramach zajęć szkolnych wycieczek krajoznawczych, rowerowych po najciekawszych i najważniejszych miejscach w gminie i powiecie oraz przedstawienie im obiektów zabytkowych

6.1.6. Zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania.

- współdziałanie z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków w sprawie informowanie właścicieli obiektów zabytkowych o możliwościach pozyskania środków na ich remonty
- nawiązanie współpracy z właścicielami obiektów znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków przy czynnym udziale Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków polegającym na sprawowaniu dyżurów w Starostwie Powiatowym w Szamotułach poprzez:
- rozpowszechnianie wśród nich informacji na temat zasad konserwatorskich, zasad etyki i profilaktyki konserwatorskiej
- zbieranie od nich informacji na temat przeprowadzonych remontów i odnotowanie tych faktów w kartach adresowych obiektów
- aktywne zachęcanie sektora prywatnego do zagospodarowania obiektów zabytkowych
- określenie zasad i możliwości udzielania pomocy finansowej właścicielom remontującym obiekty zabytkowe (wpisane do rejestru zabytków i figurujące w gminnej ewidencji zabytków) w ramach środków zabezpieczonych w budżecie gminy na dany rok (dotacje, ulgi podatkowe)

6.2. Sporządzenie wykazu obszarów ruralistycznych, zespołów i obiektów nieruchomych, stanowisk archeologicznych typowanych do wpisu do rejestru zabytków z terenu gminy w celu uwzględnienia ich w dokumentach planistycznych i inwestycyjnych gminy

- współpraca z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków w sprawie wpisania do rejestru zabytków województwa wielkopolskiego obiektów nieujętych jeszcze w rejestrze, a reprezentujących duże walory historyczne i stanowiących ważne miejsce w krajobrazie kulturowym gminy, do których należą m.in.
- zespół folwarczny w Ceradzu Dolnym
- Zespół dworsko – parkowy w Mieściskach
- Willa i budynek mieszkalny w Grzebieńsku
- Dwór w Niewierzu
- Zespół folwarczny w Sędzinach
- Dwór w Sękowie
- Zespół kościoła w Wilczynie

6.3. Określenie sposobu realizacji poszczególnych celów gminnego programu opieki nad zabytkami zawartych w punkcie 5.

6.3.1. Obiekty zabytkowe stanowiące własność gminy Duszniki

Obiektem wpisanym do rejestru zabytków stanowiącym własność gminy jest kościół poewangelicki w Dusznikach, który ma zostać przystosowany do celów użytku społecznego. Został wykonany projekt adaptacji budynku na bibliotekę gminną, zaakceptowany ze stanowiska konserwatorskiego, jednakże nie przewiduje się jego realizacji. Planowane są prace związane z nową funkcją kościoła i adaptacją obiektu na nowe potrzeby, rozważane jest m.in. przystosowanie budynku na potrzeby sali koncertowej.

Poza tym własność gminy stanowi park w Sękowie, którego gmina jest współwłaścicielem. Jego uporządkowanie zaplanowano na rok 2010. Jedynym cmentarzem stanowiącym własność gminy jest cmentarz przykościelny przy kościele ewangelickim w Dusznikach.

6.4.2. Obiekty niebędące własnością gminy Duszniki

Pozostałe obiekty wpisane do rejestru zabytków stanowią własność:

- Kościół p.w. św. Marcina oraz budynek plebanii w Dusznikach, kościół p.w. św. Jadwigi w Wilczynie, – własność Parafii Rzymskokatolickiej
- Park podworski w Ceradzu Dolnym – własność Skarbu Państwa
- Park w Wilczynie
- pozostałe obiekty: dwory w Brzozie i w Zakrzewku, pałac i oficyny w Sędzinach, parki są własnością prywatną

Z uwagi na fakt iż w/w obiekty nie są własnością gminy Duszniki w związku z czym gmina nie ma

możliwości bezpośredniego sprawowania opieki nad tymi zabytkami, a co za tym idzie wpływać na sposób ich użytkowania. Natomiast działania pośrednie wynikające z ustawy jak również polityki gminy Duszniki polegają na:

- prowadzeniu edukacji na poziomie szkół podstawowych i gimnazjalnych na terenie Gminy w zakresie informacji o zasobie zabytków i krajozbrazu kulturowego regionu oraz możliwościach ich ochrony
- promowaniu wśród mieszkańców gminy i przybywających tu gości najcenniejszych zabytków
- wspieraniu przy współudziale Urzędu Ochrony Zabytków poczynań związanych z właściwym utrzymaniem i zagospodarowaniem zabytków i ich otoczenia
- określaniu przy sporządzaniu dokumentów planistycznych warunków i sposobów ochrony zabytków wpisanych do rejestru zabytków jak również figurujących w ewidencji Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków
- wykonanie dokumentacji fotograficznej i opisowej związanej z problematyką zabytków ruchomych i archeologicznych na terenie gminy Duszniki(ewidencja gminna)

7. Instrumentarium realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami

Podmiotem formułującym gminny program opieki nad zabytkami jest samorząd gminy. Realizacja programu odbywać się będzie poprzez zespół działań władz gminy na rzecz osiągnięcia celów w nim przyjętych.

Samorząd ma oddziaływać na różne podmioty mające do czynienia z obiektami zabytkowymi, w tym także na mieszkańców głównie zabytkowej przestrzeni gminy Duszniki, tak by wywołać ich pożądane zachowanie prowadzące do realizacji zamierzonych celów.

Zakłada się, że w realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami dla gminy Duszniki wykorzystane zostaną następujące grupy instrumentów: instrumenty prawne, finansowe, koordynacji, społeczne oraz instrumenty kontrolne.

- Instrumenty prawne

- a) dokumenty wydawane przez Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków wynikające z przepisów ustawowych
- b) uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem zagadnień ochrony zabytków
- c) wnioskowanie o wpis do rejestru zabytków z terenu gminy, które powinny być objęte ochroną prawną

- Instrumenty finansowe – zewnętrzne źródła finansowania

- a) dotacje (np. z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego)
- b) subwencje
- c) dofinansowania

- d) programy uwzględniające finansowanie z funduszy Unii Europejskiej
- Instrumenty koordynacji
 - a) strategie rozwoju gminy
 - b) plany rozwoju lokalnego
 - c) programy prac konserwatorskich
 - d) programy ochrony środowiska
 - e) studia i analizy, koncepcje
 - f) plany rewitalizacji
- Instrumenty społeczne
 - a) edukacja kulturowa
 - b) informacja
 - c) współpraca
 - d) współdziałanie z organizacjami społecznymi
- Instrumenty kontrolne
 - a) utworzenie w ramach organizacyjnych Urzędu Gminy Duszniki Zespołu Koordynującego pracami realizującymi poszczególne zadania wynikające z ustaleń niniejszego programu. W skład zespołu wchodzi pracownicy Urzędu Gminy Duszniki:
 - 1. Z – ca Wójta – Grażyna Gołaś
 - 2. Inspektor ds. rozwoju środowiska i pozyskiwania funduszy zewnętrznych – Zbigniew Lubik
 - 3. Inspektor ds. gospodarki przestrzennej – Agata Lechna
 - b) aktualizacja bazy danych ewidencji gminnej
 - c) monitoring stanu środowiska kulturowego.

8. Monitoring działania gminnego programu opieki nad zabytkami

Zgodnie z art. 87 ust. 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami Wójt Gminy Duszniki zobowiązany jest do sporządzania co 2 lata sprawozdania z gminnego programu opieki nad zabytkami. Sprawozdanie to przedstawiane jest Radzie Gminy. Po 4 latach program powinien zostać zaktualizowany i ponownie przyjęty przez Radę Gminy.

Do wykonania powyższego zadania zostanie powołany Zespół Koordynujący monitorujący „Gminny program opieki nad zabytkami Gminy Duszniki na lata 2009 – 2012” poprzez analizę stopnia jego realizacji.

9. Niektóre zewnętrzne źródła finansowania gminnego programu opieki nad zabytkami

Obowiązek dbania o stan zabytków ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami nakłada na właścicieli i posiadaczy zabytków.

Wsparciem dla zadań z zakresu ochrony zabytków są zewnętrzne źródła dofinansowania udzielane zgodnie z obowiązującą ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

- Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego (www.mkidn.gov.pl) w ramach programu operacyjnego „Dziedzictwo Kulturowe” realizowane przez 6 priorytetów:

1. Rewaloryzacja zabytków nieruchomych i ruchomych
2. Rozwój instytucji muzealnych
3. Ochrona dziedzictwa narodowego poza granicami kraju
4. Ochrona zabytków archeologicznych
5. Tworzenie zasobów cyfrowych dziedzictwa kulturowego
6. Ochrona zabytkowych cmentarzy
 - Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków (wosoz.bip-i.pl/public) – dotacje przyznawane są na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków na podstawie wniosków złożonych przez właścicieli, posiadaczy lub użytkowników zabytków

- Samorząd Województwa Wielkopolskiego (www.bip.umww.pl) – budżet województwa wielkopolskiego przewiduje środki na pomoc finansową ukierunkowaną na ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami. Są to dotacje celowe z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie prac remontowych i konserwatorskich obiektów zabytkowych zarówno jednostkom sektora finansów publicznych jak również pozostałym jednostkom.

- Fundusz Kościelny (www.mswia.gov.pl) – dotacje udzielane wyłącznie na remonty i konserwacje zabytkowych obiektów o charakterze sakralnym i to tylko na wykonywanie podstawowych prac zabezpieczających sam obiekt. Z Funduszu nie finansuje się remontów i konserwacji obiektów towarzyszących, wyposażenia obiektów sakralnych oraz otoczenia świątyni, a także stałych elementów wystroju wnętrz. Podmiotami uprawnionymi do otrzymywania środków Funduszu Kościelnego są:

1. osoby prawne Kościoła Katolickiego;
2. osoby prawne innych kościołów i związków wyznaniowych działających na podstawie ustaw o stosunku Państwa do kościołów oraz związków wyznaniowych;
3. osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych wpisanych do rejestru kościołów i związków wyznaniowych, o którym mowa w art. 30 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania (Dz.U. z 2005 Nr 231, poz. 1965, z późn. zm.)

Ponadto istnieją możliwości zdobywania środków finansowych ze źródeł zewnętrznych na zadania inwestycyjne i społeczne do współfinansowania z funduszy krajowych i zagranicznych Unii Europejskiej.

Uwaga:

W/w źródła finansowania są wskazówką dla użytkowników obiektów zabytkowych i przedstawicieli władz samorządowych, w jakich instytucjach można pozyskiwać środki na ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami.